

# Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

## RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

### Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

YİNE BAŞLADILAR ŞARKILARINA

(Nun singen sie wieder)

Bir öğit denemesi

Oyun 2 Bölüm - 7 Tablo

YAZAN : MAX FRISCH  
TÜRKÇESİ : MÜNİP KOÇUYAN  
HALDUN MAHLALI

Dram.Dakt.Mem.: F.HARBI - G.KAZAR

25.8.1982

Devlet Tiyatroları  
Dramatürji Bürosu

Olayın geçtiği verler, oyunun sözlerinden çıkarılacaktır. Kulisler oyuncunun gereksinmesi oranında kullanılacak ve hiçbir biçimde gerçeğe aykırı düşmeyecektir. Çünkü bu oyunun bıraktığı izlenim, tümüyle inandırıcı olmalı, gerçeğe uygunluğu yönünden seyirciyi kuşkuya düşürmemelidir. Bu olayı gözümüzle görmedik ama, oyunun gerçeğe aykırılığı konusunda hiç kimse azzını açmamalıdır. Belki de, bu konuda bize söz söyleme yetkisi verebilecek tek dayanağımız - bu olayların içinde yaşamayan bizlerin - her türlü öç alma duygusundan arınmış olmamızdır. Ama yine de, davranışımızı kuşkuyla karşılayanlar bulunabilir. Aslında bu olaylar, yolların ardında kalan acıları, üzüntüleri yeniden tazeliyecek, insanı uzun düşündürecek olaylardır. Üstelik, o dönemi yaşayan kişilerin gördükleri korkulu düşlerin, ister istemez kurdukları imgelerin de bu olayları ansıtmakta etkisi olabilir. Çünkü insanlar kendilerinden başkalarını da düşünürler.

## K İ Ş İ L E R

Herbert

Karl

Papaz

Maria

Başöğretmen

Liesel

Teğmen

Öbür teğmen

Telsizci

Eduard

Thomas

Yüzbaşı

Onbaşı

Benjamin

Bir kadın

Kapıcı

Bir adam

Yağlı adam

Sivil savunmacı

Çocuk

Asker

Jenny

Orlan çocuğu

Kız çocuğu

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Birinci Tablo

HERBERT (Bir Subay) ve KARL (Bir Asker)

HERBERT - Bir saat sonra gece... Oyalanmadan hemen yola çıkalım; görevimiz bitti.

KARL - Evet, bir saat sonra gece...

HERBERT - Ne oluyor sana?

KARL - Görevimiz bitti...

HERBERT - Öyle kara kara ne düşünüyorsun? Kurşuna dizilen sen misin!

KARL - Oyalanmadan hemen yola çıkalım...

HERBERT - Hala Papaz işini bitirsin, gömütleri örtün...

KARL - Görevimiz bitti...

HERBERT - Üçüncü kez söylüyorsun bunu!

KARL - İlkbaharda izne çıkacağım... İlkbaharda, karlar eriyince... İlkbaharda, ağaçlar tomuruklanınca... Güneş, ısıyacak... Bu gömüt de gün ışığına çıkacak... Papaza buyruk verebiliyoruz: Bir çukur aç! Eni şöyle, boyu böyle, ama çabuk! Sonra yine buyruk veriyoruz Şimdi de çukuru kapa, ama çabuk! Bu yeryüzünde herşeye buyruk verebiliyoruz, herşeye... Yalnız, çimlere değil, bu gömütlerin üzerinde yetişecek olan çimlere değil... Ama çabuk! Sonra çukura bakılacak, eni şöyle, boyu böyle... İlkbaharda, karlar eriyince, ilkbaharda ananın yanına izinli gidince ve elcamızıyla yaptığı çörekleri yiyince...

HERBERT - Yak bir sigara! (Herbert ona bir sigara verir)

KARL - Şekerli çörekler... (Sigarayı alır) Sağol... Bütün bir yıl, un ve şeker sakladılar bu çörekler için! (Herbert, Karl'ın sigarasını yakar) Çörek, en sevdiğim şeydi çocukluğumda...

HERBERT - Gevezeliği bırak da sigaranı iç! Yorgunaun, Karl.

KARL - İlkbaharda izne çıkacağım.

HERBERT - Herşeyi yapabiliriz, herşeye izin var. Yalnız, vorulmak, korkmak, ürküye uğramak yok; bizde bunlara yer yor, Karl.

KARL - Bir saat sonra gece... Maria, karlangıçların geldiğini yazacak... Bu mevsimde! Kelebekleri de görecek, bu mevsimde! Maria, pınarla-

rin yolumuzu gözlediğini yazacak, şimdi karların altında bekleyen  
pınarların...

İlkbahar mavi bayrağını  
Yine göklerde dalgalandıracak.

Ozan Mürke'yi tanır mısın?

HERBERT - Belki senden de iyi.

KARL - Onu severim ben.

HERBERT - Burcu burcu, o cânın kokular yayılıyor toprağa  
Tutkuyla.  
Yerden fışkırmayı bekliyor özlemle  
Menekşeler düşlerinde.  
Dinle, hafif bir lir sesi geliyor ta uzaklardan...  
Bu sensin, ilkbahar, bu sensin,  
Bütün benliğimle duyuyorum seni.

(Sessizlik)

KARL - Söylesene Herbert, bu yirmibir kişiyi neden kurşuna dizdik?

HERBERT - Nedeni seni ilgilendirmez.

KARL - Onları ben kurşuna dırdım ama...

HERBERT - Tutsak'dı onlar.

KARL - Şarkı söylediler... Duydun mu nasıl söylediklerini?

HERBERT - Artık sesleri kesildi.

KARL - Durmadan söylediler: Sonuna dek.

- (Herbert uzaklara bakar)

HERBERT - Yaşlı Papazın, bu şarkılardan bir ağıt duyacağını sezinliyorum!  
Eğer onu konuşturursak, eğer onun yaşamasına izin verirsak...

KARL - Herbert!

HERBERT - Ne oluyor?

KARL - Yoksa, Papazı da mı...

HERBERT - Bir çiçek soğanı diker gibi eşeliyor toprağı, özene bezene... Ne  
değerli ne bulunmaz bir soğan; ilkbaharda, havalar ısınınca, ba-  
karsın bir lile fışkırtırır!

KARL - Herbert, Papazın suçu yok...

HERBERT - Tuteaklara suçlarını sorduk mı? Bir gün gerçekten dirilecekleri  
inancıyla gözüyor onları; bu inançla, taşlarını temizliyor topra-  
ğı!

KARL - Herbert, Papazın suçu yok...

(Herbert yine arkasını döner)

HERBERT - Güzel freskleri gördüm mü? Hani şu orta kubbenin tavanındaki...

KARL - Hangi freskleri?

HERBERT - Biri çarşıya geriliş, biri yeniden diriliş, biri de bilmem ne... Sanırım, onikinci yüzyıldan kalma, Bizanslılardan... Şaşılacak şey, hiç bozulmamış. Birden babam aklıma geldi, Karl.

KARL - Neden?

HERBERT - Başöğretmenimiz bunları görsevdi, şaşkınlıktan ağız açık kalırdı. Belki de hemen öğretilişine başlardı: "Bütün bu yapıtların..." derdi, "bu topraklarda bulunuşu bir rastlantı değildir. Bu uygarlık burda doğdu; bu doğuşun, zorunlu sonucudur bu! Altın yaldızlı bir fon var arkalarında; üstelik, ruhun kuşku götürmez enginliğini yansıtıyorlar..." Ve daha neler de neler...

KARL - Neden söylüyorsaun şimdi bunları, tam şu sırada?

HERBERT - Sık sık Başöğretmenimizi düşünürüm. O'nun kanısını öğrenmeden hiçbir şeye bakmam ben. Güzel oluyayan nesnelere denek istiyorum. Evet, o, hep güzelden, güzelliklerden sözederdi... Şimdi ne yapıyor dersin?

- (Papaz görünür)

Eee, babalık?

PAPAZ - Hepsi gömüldü.

HERBERT - Ya sen?

PAPAZ - Buyurduğun gibi gömdüm hepsini.

HERBERT - Söz dinliyen bir adam!

PAPAZ - Tanrı onları bağışlasın.

HERBERT - Ya sen?

PAPAZ - Aklım almıyor...

HERBERT - Neyi?

PAPAZ - Tanrı'nın sesi niçin gönderdiğini.

HERBERT - Bizi Tanrı'nın gönderdiğini sanıyorsun demek?

(Herbert ona yaklaşıyor)

Andiç bakayım, biz burdan çekip gidince sevozelik etmiyeceğine andiç!

PAPAZ - Andiçerim.

HERBERT - Hiçbir şey görmediğine de andıç!

PAPAZ - Ne fereci var? Gözlerimi bağlamıştın ya.

HERBERT - Andıç!

PAPAZ - Hiçbir şey görmediğine andıçerim.

HERBERT - Hiçbir şey de duymadım!

PAPAZ - Şarkı söylediler.

HERBERT - Hiçbir şey duymadığına andıç, yoksa seni de kurşuna dizeriz.

PAPAZ - Ben mi?

HERBERT - Ona deği: sayacağım. Anlaşıldı mı?

PAPAZ - Beni mi?

HERBERT - Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi...

PAPAZ - Andıçıyorum.

(Papaz gider)

HERBERT - Tuuu, yazıklar olsun! Yazıklar olsun, Tanrı'yla kandıran bu alçak-lara!

KARL - Bizimle karşılaşmıştı, alçak olmayacaktı o, Herbert. Onu buna sen zorladın.

HERBERT - Korkuyorlar, korkuyorlar; herkes korkuyor bizden!

KARL - Onları korkutan, güçlü oluşumuz.

HERBERT - Peki, bizim gücümüzden de üstün olması gereken gerçek varlık nor-de öyleyse? Bütün çarpırmalar niçin? Yüzyıllardan beri dillerin-den düşürmedikleri, tüm kutsal yerlere remini çizdikleri o Tanrı nerde? Ben inanmıyorum.

KARL - Bir saat önce şarkı söylüyorlardı...

HERBERT - Korkuyorlar, korkuyorlar! Gücümüzden korkuyorlar; bu yüzden yalan yere andıçtılar. Sonra da Tanrı'nın bizi çarpmayışına şaşırıp kaldılar! Varlığına inanılan ruh'la karşılaşabilmek için sonunda zora başvurduk. Onların inançlarının doğruluğuna bir kanıt göster: Üzerlerine ateş edip gebertiyorum; bir teki dirilip kalktı mı? Yüzlercesini vurdum, hepsi yere serilip kaldı.

KARL - Yok yere kanlarına girdik onların...

HERBERT - Varlığına inanılan ruh'la karşılaşabilmek için sonunda zora baş-vurduk. İnanmayanların hakkı var, gerçekte ruh falan yok. Dünya elimizde ovuncak, onunla istediğimiz gibi oynayabiliriz; gücümüz sınırsız, hiç kuşkun olmasın. (Arkasını döner) Papaz da kurşuna dizilecek!

KARL - Niçin?

HERBERT - Ben öyle istiyorum. Ona "Bu yirmibir kişi için çukur kaz" dedim. Dedikimi yaptı. "Çukurları kapa" dedim: Kapatı. "Hiçbir şey duyamadığına Tanrı adına andı" dedim: Andı. Şimdi de, Papaz kurşuna dizilecek, diyorum...

KARL - Bî' türlü anlıyorum...

HERBERT - Anlasan da anlamasın da, bu işi son yapacaksın!

KARL - Ben mi?

HERBERT - Buyruğum böyle, yapacaksın!

KARL - Herbert...

HERBERT - Bu iş beş dakika içinde olup bitecek!

(Karl ayağa kalkar, hiç sesini çıkarmaz)

Onun adına inanmıyoruz. Var olmayan bir Tanrı adına andı; var olsaydı eğer, yalao vere andıçmazardı o, sesini kısıp çeker giderdi burdan. Mamlularımızdan kurtulur kurtulmaz, inancından cayışınan, onurunu yitirişinin cünü er geç olacaktı; inan bana!Çünkü o bizden korktu. Öç almayı akla getiren ilk neden korkudur, korku! Beş dakika içinde kurşuna dizilecek, diyorum.

KARL - Ya ben, bunu yapmaz dersen?

HERBERT - Yapmazsan, ne olacağını bilirsin.

KARL - Bilirim.

HERBERT - Çok gördük böyle horozlananları, Karl...

KARL - Biliyorum.

HERBERT - Bana bak, gerekiree seni kendi elimle duvara dayar ve hemen oracıkta... Bunu yapacaklara inanabilirsin, Karl. Bugüne dek her dediğimizi yaptık; kimse bizi yalanlıyamaz. Dediğimiz dediktir.

KARL - Seni bilirim.

HERBERT - İyiye düşün taşın.

KARL - Ya düşüneceğime şarkı söylersen?

HERBERT - Bana beş dakika süre tanıyorum.

KARL - Ya bu süre içinde şarkı söyleyem?

HERBERT - Artık söylenecek söz kalmadı. Sana beş dakika süre tanıyorum.

(Herbert uzaklaşır)

KARL - Yine başladılar şarkılarına...

(Papaz görünür ve heklor; şarkı söylendiği duyulur)

PAPAZ - Sana diyeceklerim var.

KARL - Yine başladılar şarkılarına...

PAPAZ - Sana diyeceklerim var.

KARL - Ne istiyorsun?

PAPAZ - Sana diyeceklerim var.

KARL - Söyler misin bana...

PAPAZ - Neyi?

KARL - Yoo, hayır, kalsın... Yalan yere andıdın sen. Neden yalan yere andıdın? Ulu Tanrı'nı yadsıdın, boynunda taşıdığın haç'ı hiçe saydın!? Oysa, dediğine göre yirmi yıldır, tam yirmi yıldır bu manastırdan yaşamış, Tanrı'ya kulluk etmiş, tapınmış, yakarmışsın.

PAPAZ - Doğru.

KARL - Neden çabucak dize geldin? Neden kendini alçalttan yok yere? Hangi akla hizmet ettin?

PAPAZ - Her koyun kendi bacağından asılır.

KARL - Bir saat sonra gece... Söyle bana: Bütün gece hiç durmadan bu yönde gidersen, dere tepe, orman, ırmak, bataklık demeden her engeli aşarsam, sonunda nereye varırım ben?

(Papaz sesini çıkarmaz)

Söyle! Nereye varırım? Söyle! Kurtuluşun buna bağlı.

(Papaz sesini çıkarmaz)

Gidiyorum. Beni ele ver! Anamın yanına gidiyorum. Söyle onlara: Anama gidiyorum ben!

(Karl uzaklaşır)

PAPAZ - Benim yerim burası. Seni ele vermeyeceğim. Kaçışın, ne seni ne de beni kurtarır. Yeryüzünde gideceğin her yol, önünde sonunda seni yine buraya getirecek.

(Işıklar kararır)

İkinci Tablo

MARIA (Çocuğuyla)

MARIA

Uç, mayıs böceği, uç!  
Baba savaşa gitti,  
Ana Pommerland'da kaldı,  
Pommerland yandı kül oldu.  
Uç, mayıs böceği...

İlkbaharda, karlar eriyince, Karl gelecek... İlkbaharda. O, senin baban. Onu hiç görmedin sen. Bak sana söyleyeyim yavrum: iyi bir baba, sevgili bir baba o... Seni dizlerine oturtacak, dah! dah!... Onun gözleri de tıpkı senin gözlerine beşer, bir göl gibi duru, masmavi... Güler yüzlüdür baban... Seni omuzlarına alacak, sen de küçük yumurcak, onun saçlarına yapışacaksın, dah! dah! dah!...

Uç, mayıs böceği, uç!  
Baba savaşa gitti,  
Ana Pommerland'da kaldı,  
Pommerland yandı kül oldu...

Oh, Tanrım, babam yine gelecek, her zamanki gibi. Yeryüzü, binlerce yaş yaşamış, bir kez bile gecikmemiştir. Oysa insanlar... Ağaçlardan sular dalar, eriyen kardır o. Çünkü güneş yeryüzünü ısıtır. Güneş her yerde parlamaz ama... Ormanların kuytu yerleri gölgededir daha bir süre; serin ve ıslaktır oraları... Gelip geçenler, yitik gözlerden kalan çürünüş yaprakları çikner hışır hışır.. Hele gökyüzü, oh, ağaçların arasından görünen gökyüzü, gözün alabildiğine bir mavilikler denizi... Püfür püfür yel eser. Güneş, gümüş pırıltılarıyla saçlarımızı okşar... Işığa kucak açar karanlık tarlalar... Köylüler gübre serpiştirir toprağa. Atlar burnlarından solur... Pınarlar çatıldar... İlkbaharda karlar eriyince, Karl gelecek!... İlkbaharda! Akşam aydınlığı, açık pencerelerden kuş cıvıltılarıyla dolacak içeri yine... Tomurcukların sancılı kımıldılarını ta içimizde duyacağız. Havayı kucaklamak, ucsuz bucağız tarlalara koşmak gelecek içimizden... Ah, yavrum, ne güzeldir bu yeryüzü, ne güzeldir!

(Başöğretmen girer)

MARIA

- Sanırım uyudu.

- BAŞÖĞRETMEN - Ordan geliyoruz.
- MARIA - Eee?
- BAŞÖĞRETMEN - Onu bi'türlü bulamadılar.
- MARIA - İlkbaharda, Karl gelip de annesini göremese ne diyecek?
- BAŞÖĞRETMEN - Doğru.
- MARIA - İlkbaharda, Karl gelince...
- BAŞÖĞRETMEN - Onlarla bir kez daha konuştum.
- MARIA - Konuştun mu? Kimlerle?
- BAŞÖĞRETMEN - Yabancılarla... Savaş tutsaklarıyla... Aslında onlarla konuşmak gerekirdi ya.
- MARIA - Peki, ne dediler?
- BAŞÖĞRETMEN - İçlerinden birini diri diri gömmüşler, tutsaklardan birini; yirmi saat toprak altında kaldığını söylüyor. Tam savaşın başladığı günlerde...
- MARIA - Eee?
- BAŞÖĞRETMEN - Hepsi bu. Şimdi ara vermişler.
- MARIA - Demek, artık gömüt kazmıyorlar?
- BAŞÖĞRETMEN - Elli saattir kazıyorlar. Söylendiğine göre, başka yerlerde kazıyorlarmış. Belki de gömülenler, daha sızdır.
- MARIA - Artık gömüt kazmıyorlar.
- BAŞÖĞRETMEN - Ben de bu yüzden geri döndüm. Oran elli saat boş yere dikil dim durdum. Ana'mın yaşadığından çoktan umudumu kesmiştim. Toprak yüzünü, iyice basılmış ve donmuş; aygıtla delmek gerekecek. Öylesine sert. Tanrı biliyor ya, hanidir umudumu yitirmiştim. Artık gömüt kazmıyorlar; bak aklıma ne geldi birden... Annemiz ölmüş olmasın?
- MARIA - Zavallı anacık!
- (Maria hıçkırır)
- Bütün bunlar niye? Söyle bana: Anacığımın onlara ne kötülüğü dokundu? Onun gibi bir insanın ne kötülüğü olabilir! Söyle bana...
- BAŞÖĞRETMEN - Öyle.
- MARIA - Bütün bunlar niye?
- BAŞÖĞRETMEN - Şeytan onlar.
- MARIA - Yeryüzünde işleri ne, bizden ne istiyorlar?

- BAŞÖĞRETMEN - Şeytan onlar... Üstünlüğümüzü çekemiyorlar; işin aslı bu. Yeni bir düzen istesemiz ve bunu yapacak güçte olalım, onları çileden çıkarıyor. Şeytan onlar...
- (Maria kulak kabartır)
- MARIA - Kapı çalınıyor.
- BAŞÖĞRETMEN - Kim olabilir?
- MARIA - Bilem.
- BAŞÖĞRETMEN - Ben evde yokum...
- MARIA - Ya Karl'aa?
- BAŞÖĞRETMEN - Her kapı çalınışında onun geldiğini sanırsın... Bir yıldan beri...
- MARIA - Bakayım, kimmiş.
- (Maria kapıya gider)
- BAŞÖĞRETMEN - Şeytan onlar... Şeytan. Bir kez olsun onlarla yüzyüze gelse isterdim!
- (Maria ve bir çiçek saksısı getiren Liesel)
- MARIA - Liesel'miş.
- LIESEL - Sayın Başöğretmen...
- MARIA - Size, bir çiçek saksısı sunmak istiyor.
- LIESEL - Karınız için.
- BAŞÖĞRETMEN - Kim bilir Liesel, belki de şu anda o artık yaşamıyor.
- LIESEL - Saksıda çiçek yok, Sayın Başöğretmen. Mevsimi değil hanım. Yalnız, bir çiçek soğanı dikili; ilkbaharda, havalar ısınca lâle verecek.
- MARIA - Sana teşekkür ederiz.
- (Saksıyı masaya koyar)
- LIESEL - O günler yine gelir mi dersiniz, Sayın Başöğretmen?
- BAŞÖĞRETMEN - Hangi günler?
- LIESEL - Bizi eski kente götürmüşünüz... Şatoları, galerileri gezdirmiş, resimler üzerine bilgi vermiştiniz. Hele, çok ünlü bir tablo üstüne anlattıklarınız umutlucak gibi değil. Siz, bize güzeli görmeyi öğrettiniz... Güzeli, soyluyu, yüceyi...
- BAŞÖĞRETMEN - Herbert nasıl?
- LIESEL - Ağabeyim ateş boyunda.. Şu anda bir manastırdalarmış; orta çamdan kalma freskler varmış orda: "Başöğretmenimiz görse

şakardı" diye ynzıvor.

**BAŞÖĞRETMEN** - Herbert en iyi öğrencimdi.

**LIESEL** - Bunu hep söylersiniz.

**BAŞÖĞRETMEN** - Herbert, öğretmenliğim süresince tanıdığım en iyi öğrencimdi. Viyolonsel de çalardı... Bir süre, birlikte viyolonsel çalışmıştık... Hemen her hafta...

**LIESEL** - Biliyorum.

(Birden Maria'ya döner)

Biliyor musun, Karl kentte.

**MARIA** - Karl?

**BAŞÖĞRETMEN** - Oğlum?

**MARIA** - Nerde? Ne zaman? Olacak iş değil!

**LIESEL** - Ana'nın gömüldüğü sanılan yerde, bir sokak dönemesinde bızla birbirimize çarptık dün gece. Göz gözü görmüyordu... "Özür dilerim" dedi.

**MARIA** - Bizim Karl mı?

**LIESEL** - Onun sesiydi gerçekten, yoksa tanıyamazdım. "Sen misin, Karl dedim... Oysa o çoktan uzaklaşmıştı.

**BAŞÖĞRETMEN** - Umutlanma, Maria. Bir yanlış olabilir. Karl buralardan çok uzakta, atası boyunda...

**LIESEL** - Size uğramadı mı yoksa?

**MARIA** - İlkbaharda izinli gelecek. Öyle yazıyordu... İlkbaharda...

**BAŞÖĞRETMEN** - Ne olur, bundan sözetsimvelim artık!

**LIESEL** - Karl'ın kente gelişi sizi sevindirmedi mi?

**MARIA** - Ah, Karl!

**BAŞÖĞRETMEN** - Uördün mü, ağılattın onu.

**MARIA** - Bir yavrumuz oldu... Onu daha hiç görmedi o. Sonbaharda izne çıkacağı söyleniyordu; oysa, sonra yeni bir saldırı başlandı.

**LIESEL** - Belki ben gerçekten yanlışım.

**BAŞÖĞRETMEN** - Daha önce de umutlanmıştık. Hep böyle körükörüne avanduk. Hiç konuşmasaydın daha iyi ederdin, Liesel.

**LIESEL** - Bir korku düştü içime; ancak bir süre sonra, "belki de karanlıkta beni tanıyamamıştır" diye düşündüm, Karl! Karl! diye ardından seelendim.

- MARIA - Yetişip görebildin mi?
- LIESEL - Yanına varınca, baktım tanımadığım biri.
- BAŞÖĞRETMEN - Demedin mi?
- LIESEL - Kendi kendime "Gördün mü, yanıldın!" diyordum. Yanıldığımı kabullenerek dönerken, karşı zönde yine ona rastladım. Az önce, nerdeyse beni çiğneyip geçecek olan kişiydi bu. "Karl dedim, "tanımadın mı beni?"
- MARIA - Eee?
- LIESEL - Koluna yapıştım, anlıyor musun, koluna. Ama o aldırmadı. "Karl!" dedim, "Karl!" Kolunu bırakmıyordum... "Tanıdım seni Karl, ne oluyor sana kuzum?"
- MARIA - Demek Karl'mış!?
- LIESEL - Şimdi seni gördüğüm gibi yakından gördüm onu, dün gece...
- BAŞÖĞRETMEN - Olamaz bu!
- MARIA - Dün gece?
- BAŞÖĞRETMEN - Olamaz! Bizim Karl'ımız olsaydı doğru bize gelirdi. Umacı gibi sokaklarda dolaşmazdı o.
- LIESEL - Sonra birden durdu, "Karl mı dediniz? Adım Karl değil, yanlış kepi çaldınız yavrucuğum, başka birini arayın kendinize Böyle söyleyip elimi sertçe vurdu, ben de yakasını bırakmak zorunda kaldım...
- (Uzaktan canavar düdükləri duvulur)
- MARIA - Yine gelivorlar!
- BAŞÖĞRETMEN - Sığınağa gidelim.
- MARIA - Yine gelivorlar, oysa çocuk henüz uyudu.
- BAŞÖĞRETMEN - Şeytan onlar!... Şeytan onlar!
- LIESEL - Belki ben gerçekten yanıldım.
- (Işıqlar söndürürler)
- BAŞÖĞRETMEN - Şeytan onlar!... Şeytan! Bir kez olsun yüzyüze gelmek isterdim onlarla.
- (Işıklar kararır)

Üçüncü Tahlö

Yedi genç havacı uçuş sıralarını beklemektedir. Hoparlörden kıvrak bir dans müziği duyulur; modern çelik sandalyelerde oturmuşlardır; kimi kitap okur, kimi sigara içer, kimi satranç oynar ya da mektup yazar.

TEĞMEN

- Şah!

ÖBÜR TEĞMEN

- Bu gece sıranızın geleceğini hiç sanmıyorum. Yirai saat geçti.

TEĞMEN

- Şah dedim!

ÖBÜR TEĞMEN

- Belliydi sevgili dostum. Bu oynayışın bana bir ata maloldu, sana da vezire.

TEĞMEN

- Nasıl olur?

ÖBÜR TEĞMEN

- Sıra sende.

(Bir sigara çıkarıp yakar)

Bu gece sıranızın geleceğine gerçekten inanmıyorum...

(Sigarasını tütürür)

Yanıp yıkılmadan önce görmüş müydün, Köln'ü?

TEĞMEN

- Hayır.

ÖBÜR TEĞMEN

- Ben de görmedim.

TEĞMEN

- Büyükbabamın babası, bıkınlık getirdiği için göç etmiş Avrupa'dan. Oraya henüz ayak basmadım ama, ben de tıpkısı bir isteksizlik duyuyorum... Şah!

(Birden radyoda dans müziği yerine Johann Sebastian Bach'ın Matthaeuspassion'undan bir koral duyulur)

TELSİZCİ

- Kapatın şunu be!

EDUARD

- Neden?

TELSİZCİ

- Kapatın diyorum! Kapatın!

(Müzik hafifler)

Bu çeşit müzik açmaz beni.

EDUARD

- Benim işim, düşman uçaklarını gözlemek ama, yine de hoşuma gider bu çeşit müzik.

TELSİZCİ

- Kazın ayağı öyle değil.

EDUARD

- Ya nasıl?

TELSİZCİ

- Bırak da şu mektuplarımı yazayım! O koltakta, artık iki paralık değer vermediğimi bildirmeden ölürsen, gözü açık gidecek... Sen de kalkış, yine de hoşuma gider bu çeşit müzik,

diyorsun. Yine de! Benim de pek hoşuma gider doğrusu.

- Eee?

EDUARD

- Kazın ayağı öyle değil!

TELSİZCİ

- Ya nasıl?... Alman müziği olduğu için mi? Müzikte onların üstüne yoktur.

EDUARD

(Telsizci susarak mektubunu yazar)

Nedenini söylemeden kapatmam.

TELSİZCİ

- Senin güzel dediğini ben iğrenç buluyorum.

EDUARD

- Aman, ne verinde bir neden!

TELSİZCİ

- Dünya güzel değil. Böylesine bir müziğin bize vereceği bir şey olamaz. Anlıyor musun? A'datmaca bu. Görüntü, sanrı.

EDUARD

- Öyle olsun...

TELSİZCİ

- Dünya güzel değil.

EDUARD

- Ama müzik güzel. Senin, sanrı dediğin şeyde bile bir güzelliği vardır bence. Bu müziği ~~sustururak~~ elimize ne geçecek? Bombalarımızın yok edemediği tek şey müzik!

TELSİZCİ

- Öyle... Bir de senin şu budalaca şakaların.

EDUARD

- Şaka değil bu, arkadaş.

TELSİZCİ

- Ya ne?

EDUARD

- Sanrıya inanırım ben. Ben, yeryüzünde gözle görülmeyen şeylere de inanırım, tüm varlıkların dışında, elle tutulamayan, yok edilemeyen, yalnızca istek, özlem, ülkü olarak beliren güçlere de inanırım. Uluslar üzerinde bunların da etkisi vardır.

TELSİZCİ

- İnanıyor musun bunlara?...

EDUARD

- Hele hükmedeceği gün bi'gelain! Hiçbir şey bu sanrıdan daha gerçek değildir. Tapınakları yapan da yıkan da bu sanrıdır; binlerce yıl kutsal eşgiler söylendi adına, çileler çekildi, insanlar öldürüldü; ama o hiç görünmedi... Öyleyken, yine de tüm insanlık tarihine hükmeden, o! Yeryüzünde hiçbir şey bu sanrıdan daha gerçek değildir.

(Sigara kutusuna resim yapan bir üçüncü kişi söze karışır)

THOMAS

- Ben de bu inançtayım.

TELSİZCİ

- Ne?

THOMAS

- Her savaşın bir amacı var. Bu savaşın da. Yoksa, yaptıklarımızın bir anlamı olmaz, düpedüz insan kıyımı sayılırdı.

Bu savaşıñ amacı, barışın her şeyden önce biz emekçilere de ha yararlı olmasıdır. Her şeyden önce biz emekçilere...

(Yanlış anlama yüzünden kısa bir sessizlik)

TELSİZCİ

- Bu çeşit müziği olağanüstü yetenekle çalan birini tanımıştım, savaştan önce; henüz düşmanlık yokken aramızda. Uatellik, dost gözüyle bakıyorduk birbirimize! Bu çeşit müzik üzerine, öyle anlamlı, öyle etkili, öyle duygulu, anlıyor musun, öyle duygulu konuşurdu ki ağızımız açık kalırdı! İşir en acı yönü ne biliyor musun? Bugün o insan, yüzlerce tutağı içi sızlamadan kurşuna diziyor, kadınları, çocukları fırında yakıyor... O insan, öylesine duygulu, anlıyor musun, öylesine duygulu viyolonsel çalardı ki...

(Zarflı yapıştırıp ayağa kalkar)

Adı Herbert'ti onun.

EDUARD

- Neden anlattın bunları?

TELSİZCİ

- Öyle ya, senin başından geçmedi. Gözlerinle görmedin. Anana babanı, küçük kızkardeşini yitirmedin sen. Sus konuşma!... Şeytan onlar!... Şeytan!...

(Bir onbaşı girer)

YÜZBAŞI

- Ne var?

ONBAŞI

- Akın...

YÜZBAŞI

- Ne zaman?

ONBAŞI

- Yirmi ellide.

YÜZBAŞI

- Peki.

(Yüzbaşı yerinden kalkar, piposunu ağır ağır masaya vurur)  
Dedigini duydukuz...

(Sessizlik)

ÖBÜR TEĞMEN

- Yirmi ellide mi, dedi?

TEĞMEN

- Daha çok var. Sıra sende.

ÖBÜR TEĞMEN

- Bu bafıta içinde üçüncü akın!

TEĞMEN

- Oynasana canım.

ÖBÜR TEĞMEN

- Dün gece korkulu bir düşün gördüm... Uçağımız tutuştu; biz beş kişi, teker teker kendimizi boşluğa fırlattık... Paraşüt bir türlü yere inmiyor, havada sallanıp duruyordu... Sonunda, her düşümdede olduğu gibi, götürüp doğduğum kente bıraktı beni; orda bir pazar günü havası vardı... İsiz, can sıkıcı

yüzyıllar sonra gelmişim gibi yabancı, soğuk... Yıllar yılı gezip tozduğum yollar, nlonlar tüm otlak kesiliverdi birden keçiler yayıldı ortalığa hoplıya zıplıya... Çayevinin de bi yıkıntı gibi dört yanı açıktı; içerde arkadaşların oturmuş, gazete okuyorlardı... Küçük mermer maselar yosunla kaplıydı, yosunla... Kimse seni tanımıyor, anılamıyor, varlığına aldırılmıyordu bile... Gerisini seçemiyorum... Ne tüpler ürpertici bir düğ!

TEGMEN

- Oynesana canım.

(Yüzbaşı, ceketini giyer)

YÜZBAŞI

- Benjamin!

BENJAMİN

- Buyrun Yüzbaşım!

YÜZBAŞI

- Sana kısaca Benjamin diyelim. En gencimiz sensin, Benjamin. Öyle her seslenişte de artık ayaga kalkma.

BENJAMİN

- Ben ötekilerden daha genç değilim ki.

YÜZBAŞI

- Bak görecekisin, alışacaksın sen de.

BENJAMİN

- Neye?

YÜZBAŞI

- Bugün de basbayağı bir gün işte. Hiçbir özelliği yok. Bak, bir kız bulamazınca oturup durmadan satranç oynayan ve boyuna yenilen şu bizim Tegmen... Geride de, savaştan sonra her emekçinin sahip olacağı evin resmini çizen Thomas... Herkes bir şeyle oyalanıyor... Bugün senin ilk akşamı değil mi?

BENJAMİN

- Evet.

YÜZBAŞI

- Seni avutmak için söylüyorum. Herşeye alışılır. En yaşlıları ben'im, ne de olsa yıprandım şu beş yıl içinde. Savaştan önce, babamla birlikte yüm üzerine iş yapardık; o iş de sıkıntı verirdi bize çoğu zaman.

BENJAMİN

- Korkum yok benim.

YÜZBAŞI

- Korku?

BENJAMİN

- Belki gülersiniz...

YÜZBAŞI

- Değinemeyeceğimiz, sözünü edemeyeceğimiz bazı şeyler vardır, Benjamin, Tabu gibi; ilerde sen de öğreneceksin. Bir kimseye korkup korkmadığı sorulabilir mi hiç?

BENJAMİN

- Yürekli olduğumu söylemek istemedim. Hem öyle de sanıyorum kendimi. Ana korkum da yok. Doğrusu ben de ne olduğumu bilmiyorum.

YÜZBAŞI

- Neç yaşındasın?

- BENJAMİN - Yirmi. Daha doğrusu, yirmi buçuk.
- YÜZBAŞI - Biz yirmi yaşındayken, toz pembeydi dünya... Sevgiline ben-  
den de selâm yaz!
- BENJAMİN - Yazamam.
- YÜZBAŞI - Neden?
- BENJAMİN - Sevgilim yok benit.
- YÜZBAŞI - Anlamıştım, Benjamin.
- BENJAMİN - Okulu bitirince savaş başladı...
- YÜZBAŞI - Her sans baktım, Benjamin, iki saat durmadan yazdın; böyle  
ancak bir kıza yazılır, çok sevilen, çok güzel bir kıza.
- BENJAMİN - Benim kimseye mektup yazdığım yok.
- YÜZBAŞI - Yoksa sen ozan mısın?
- BENJAMİN - Savaştan sağ çıkarsak, olmak isterim Yüzbaşım...  
(Yüzbaşı çakırılır)
- YÜZBAŞI - Geliyorum.  
(Yüzbaşı uzaklaşır)
- TEGMEN - Cyudu bırakmıyacağım.
- ÖBÜR TEGMEN - Bitiremeyeceğiz, ama sen yenildin.
- TEGMEN - Görüşürüz.
- ÖBÜR TEGMEN - Elinden kurtulamıyacaksın.
- TEGMEN - Böylece bırakalım; yerin tamamlarız. Sıra bende ha!  
(Çeketlerini giyerler)
- TELSİZCİ - Ya öbür olaylara ne dersin? Önce ben de inanmak istemedim  
sevgili dostum. Hem, inanmamak en iyisi! Çenelerinden kaşap  
çengellerine asılan ölümlere, bileklerinden kesilip ayakka-  
bılarıyla atılan çocuk ayaklarına, önce ben de inanmak is-  
temedim...
- EDUARD - Kes artık!
- TELSİZCİ - Ben de inanmak istememiştım. Ama oldu bütün bunlar sevgili  
dostum olan bütün insanlar... Binlercesi. yūghinlercesi bu-  
cekler gibi zahırlı gazla öldürüldüler, kireç kuyularına  
atıldılar, toptan yoksfıldılar...
- EDUARD - Kes, dedim!
- TELSİZCİ - Dünya güzel değil.
- EDUARD - Bu çöce güzelleştireceğimizi mi sanıyorsun?

- BENJAMIN - Yirmi. Daha doğrusu, yirmi buçuk.
- YÜZBAŞI - Biz yirmi yaşındayken, toz penbeydi dünya... Sevgiline ben-  
den de selâm yaz!
- BENJAMIN - Yazmam.
- YÜZBAŞI - Neden?
- BENJAMIN - Sevgilim yok benim.
- YÜZBAŞI - Anlatıştım, Benjamin.
- BENJAMIN - Okulu bitirince savaş başladı...
- YÜZBAŞI - Hep sana baktım, Benjamin, iki saat durmadan yazdın; böyle  
ancak bir kıza yazılır, çok sevilen, çok güzel bir kıza.
- BENJAMIN - Benim kimseye mektup yazdığım yok.
- YÜZBAŞI - Yoksa sen ozan mısın?
- BENJAMIN - Sevaştan sağ çıkarsak, olmak isterim Yüzbaşı...  
(Yüzbaşı çarılabilir)
- YÜZBAŞI - Geliyorum.  
(Yüzbaşı uzaklaşır)
- TEĞMEN - Oyunu bırakıyacağım.
- ÖBÜR TEĞMEN - Bitiremeyeceğiz, ama sen yenildin.
- TEĞMEN - Görüşürüz.
- ÖBÜR TEĞMEN - Elinden kurtulamayacaksın.
- TEĞMEN - Böylece bırakalım; yarın tanımlarız. Sara bende ha!  
(Çeketlerini giyerler)
- TELSİZCİ - Ya Öbür olaylara ne dersin? Önce ben de inanmak istemedim  
sevgili dostum. Hem, inanmak en iyisi! Çenelerinden kassap  
çengellerine asılan ölümlere, bileklerinden kesilip ayakka-  
bılarıyla atılan çocuk ayaklarına, önce ben de inanmak is-  
temedim...
- EDUARD - Kes artık!
- TELSİZCİ - Ben de inanmak istememiştin. Ama oldu bütün bunlar sevgili  
dostum oldu bütün bunlar... Binlercesi, yüzbinlercesi bö-  
cekler gibi zehirli gazla öldürüldüler, kireç kayularına  
atıldılar, toptan yokedildiler...
- EDUARD - Kes, dedim!
- TELSİZCİ - Dünya güzel değil.
- EDUARD - Bu gece güzelleştireceğimizi mi sanıyorsun?

- TELSİZCİ - Ne yapmamız gerek peki? Sorarım sana? Kendimizi öldürtel mi?
- EDUARD - Bombalarımız yerini daha iyice götürmeyecek... Bizi de...
- TELSİZCİ - Müzikle dene bir de! Müzikle dene!
- EDUARD - Elimden yalnız düşünceler geliyor.
- TELSİZCİ - Başka bir şey gelmez ki elimizden.
- EDUARD - Gelir, gelir... Söyüp sayarız hiç değilse.  
(Sessizlik)
- TELSİZCİ - Tanrı biliyor ya, anam babam, küçük küçük kızkardeşim henüz sağken ben de senin gibi düşünürdüm. Yeryüzünde herkesin hakkı olan bir tek hak vardır, dordim... Herkes için bir tek özgürlük vardır, ama sözde kalmıyan, adına yaraşır gerçek özgürlük. Bir tek barış vardır, tüm ulusların yararlanacağı insanlık barışı...
- EDUARD - Peki, şimdi?...
- TELSİZCİ - Ah, bilgiçliğimle nasıl da övünürdüm.
- EDUARD - Peki, şimdi?... Şimdi herşeyini yitirdin... Sonunda inançlarını bile!
- TELSİZCİ - Buna inanç denmez Eduard, inanç denmez... Başımızdan geçen olaylarla başdağmıyan inanca, inanç denmez! Yalnızca, bir istek, bir kuruntu, bir tuşturaklı söz bu...
- EDUARD - Biz bu tuşturaklı sözü insanlara yutturmaya çalıştık. Hakta söz ettik, zorbalık getirdik, barıştan söz ettik, kat kat düşmanlık getirdik...
- TELSİZCİ - Anasını, babasını, küçük küçük kardeşini yitiren sen değilsin... Sen, olanları gözlerinle görmedin. Babamı, ne oluyor demeye kaldıktan, kapı eşiğinde vurdular. Anamı, kızkardeşimi kiliseye tiktalar... Bütün köyü, kadınları, kızları, yoni doğmuş çocukları... Sonra da ateşe verdiler kiliseyi... Alev maki-nelerivle... Sen, olanları gözlerinle görmedin. Ah, nasıl imreniyorum senin gibilere, bilseñ.
- (Eduard sesini çıkarırız)
- Tanrı biliyor ya, hep öç nlmayı düşündüm... Ettiklerini yan-larına koymayı, burunlarından fitil fitil getirmeyi düşün-düm.
- EDUARD - Öç mi?
- TELSİZCİ - Yalnız bizim hümmiz değil...

- EDUARD - Ya kimin?
- TELSİZCİ - İnsanlarla oynamacalı! Kötülük yapan karşılığını görür... Kendi anasının, kendi çocuklarının başına da gelir bir gün, başkasına yaptıkları... Bu yalnız bizim öcümüz değil... Kıyımlarının kurbanı olmasaydık, yalanları, kendini beşenmişlikleri ne ilgilendirirdi bizi? Yapılacak çok daha güzel şeyler vardır, biliyorum... Kemana çalmak, kitap okumak, ata binmek, çoluk çocuğa karışmak...
- EDUARD - Daha nicelerini sayabilirsin.
- TELSİZCİ - Şeytanla, bir çatı altında, barış içinde yaşanmaz. Tek çıkar yol, şeytandan güçlü olmak!
- EDUARD - Bütün ulusları sindirmeli mi diyorsun?
- TELSİZCİ - Kökünü kurutmalı diyorum, kökünü kurutmalı!
- EDUARD - Kökünü mü kurutmalı?
- TELSİZCİ - Başka çıkar yolu yok...
- (Telsizci hazırlığının tamamlanmıştır, Eduard kemerini bağlar)
- EDUARD - Ben, zorbalıktan yararlı olacağına, hiç mi hiç inanmıyorum, bir gün elimize geçse bile. Şeytanın kökünü kurutabilecek hiçbir güç yoktur.
- TELSİZCİ - Nasıl yok?
- EDUARD - Nerde zorbalık varsa, orda şeytan da vardır...
- TELSİZCİ - Boşuna çeneni yorma! Gözlerinle görmedin ki bilesin... Şeytan onlar!...
- (Yüzbaşı elinde bir haritayla geri gelir)
- YÜZBAŞI - Arkadaşlar!
- (Karşısına dizilirler)
- Görevimiz kolay değil. Görevimiz şu...
- (Benjamin bir kenarda durur)
- BENJAMİN - Yabancı şeyler gelivor aklıma... Belki ölümün lütfetmesi... lacağız kendimizi birdenbire... Ölüm olduğumu uzun süre anlayamadan... Hem, çoktandır nerde bulunduğumuzu da bilmiyoruz. Bakarsın, akın sırasında ölen kızın kim olduğunu öğreniriz... Belki o kıızı biz öldüreceğiz... --barışta olsaydık kendimize eş seçecektik, yaşantımızı birleştireceğimiz kız olacaktı... Sonunda hepimiz acıya uğışız, içimiz yanacak... Gerçek bu.

YÜZBAŞI

- Benjamin!

(Benjamin sıraya girer)

Görevimiz şu...

(Işıklar kararır)

Dördüncü Tablo

KARL ve BAŞÖĞRETMEN (Karl'ın babası)

- KARL - Anam öldü...
- BAŞÖĞRETMEN - Aklına böyle kötü şeyler getirme, Karl.
- KARL - Anam öldü...
- BAŞÖĞRETMEN - Saklamak boşuna. Evet. İzinli geleceğin için nasıl sevir-miştii o. "İlkbaharda Karl gelecek" diye bekledi durdu. "İlkbaharda".
- KARL - Sözatmiyelim bundan.
- BAŞÖĞRETMEN - Onu bi'yerlere gömmüsler; nerde olduğunu bulunamadı.
- KARL - Sonra?
- BAŞÖĞRETMEN - Sonra mı, dodin?...
- KARL - İlkbaharda izne çıkacağım... İlkbaharda karlar eriyince... Kimbilir daha nice anılar ölecek ilkbaharda, karlar eriyin-ce.
- BAŞÖĞRETMEN - Aklına mı gıgırdın sen kuzum, neler söylüyorsun?
- KARL - Peki, Maria nerde?
- BAŞÖĞRETMEN - Maria yaşıyor.
- KARL - Doğruyu söyle!
- BAŞÖĞRETMEN - Maria yaşıyor, Maria yukarda.
- KARL - Maria yaşıyor...
- BAŞÖĞRETMEN - Bebek de iyi.
- KARL - Maria yukarda...
- BAŞÖĞRETMEN - Olanları yazmıştık sana. Karl; evlerine bomba düştü, Allah-tan Maria içerde değilmiş. Artık, çocuğuyla bizde kalıyor.
- KARL - Demek öyle...
- BAŞÖĞRETMEN - Evet.
- KARL - Anam öldü, onu bir daha hiç göremiyeceğim... Maria, yukar-da iznini bekliyor; karlar eriyince... Maria'yı da bir da-ha hiç göremiyeceğim...
- BAŞÖĞRETMEN - Karl! Neler söylüyorsun sen, Karl?
- KARL - Durum bu.
- BAŞÖĞRETMEN - Ah, yüce Tanrı...

- KARL - Bırak Tanrı'yı şimdi.
- BAŞÖĞRETMEN - Ey yüce Tanrım, nedir başıma gelenler? Karl? Sığınağa iniyorum oğlumla karşılaşıyorum, orda gizlenen oğlumla. Nasıl geldin buraya? Sana üçüncü kez soruyorum: Nasıl geldin buraya?
- KARL - Yürüyerek.
- BAŞÖĞRETMEN - İzinliysen, neden saklanıyorsun Karl? Maria seni bekliyor. Hepimiz seni...
- KARL - İzinli değilim ben.
- BAŞÖĞRETMEN - Öyleyse buraya nasıl gelirsin?
- KARL - Anlamıyor musun?
- (Başöğretmen ona şaşkın şaşkın bakar)
- Kaçtım.
- BAŞÖĞRETMEN - Karl?
- KARL - Kaçtım... Yürüyerek...
- BAŞÖĞRETMEN - Bunun ne demek olduğunu biliyor musun?
- KARL - Senden de iyi...
- (Kısa bir sessizlik; Karl sigara çıkarıp yakar)
- BAŞÖĞRETMEN - Şimdi alarm verilirse, halk sığınağa dolar... Seni görüp tanırlar... Ne demek olduğunu biliyor musun bunun?
- KARL - Versin tanıslar, ne çıkar?
- BAŞÖĞRETMEN - Ne yaptığını biliyor musun?
- KARL - Biliyorum ne yaptığımı. Yalnız ben... Yapacağımı yaptım; bugün tam bir hafta oluyor; ben, Karl, biricik oğlum... Ben bir karısı, bir çocuğu, bir de şu anda toprak altında yatan bir annesi olan ben... Daha ne olsun? Hem, ilk kez değil ki bu...
- BAŞÖĞRETMEN - Karl, çabuk birliğine dön!
- KARL - Tanrı korusun...
- BAŞÖĞRETMEN - Kimse seni görmeden git burdan, Karl. "Yolumu şaşırdım; yandırdın..." dersin...
- KARL - Ne olur sus...
- BAŞÖĞRETMEN - Yıllarım sana Karl, zavallı babana acı; beni ıslatıyor musun? Aklını başına al, sevgili oğlum, toparla kendini... Hemen birliğine dönersen, kendini kurtarırsın; üstelik bizi

de kurtarırsın, Maria'yıla yaşlı babanı da...

(Karl hiç sesini çıkarmadan ona bakar)

Beni işitiyor musun?

KARL - Kadınlarla çocukların üzerine ateş ettin mi sen hiç?

BAŞÖĞRETMEN - Ne olur hemen geri dön!

KARL - Bundan kolay bir şey yok; yavaş yavaş dizleri bükülür, yavaş devrilirler çoğunlukla; bazıları da yüzükoyun kapaklanır. Ha... ne diyordum? Kadınlarla çocukların üzerine ateş ettin mi sen hiç? Hem, sen bu işi yaparken onlar şarkı da söylerler! Şarkı da söylüyorlar üstelik!

(Tutakların şarkısını söylemeye başlar, sesi ağızda derinden derine titrek yankılar yapar)

BAŞÖĞRETMEN - Ne yapıyorsun? Ya duyan olursa? Biri gelip seni görürse bittiktir işiniz!

KARL - Biliyorum.

BAŞÖĞRETMEN - Hepimizi burdan sürdüremeğe mi geldin?

KARL - Bizi gören olmasa da, işimiz bitik baba; buna inan!

BAŞÖĞRETMEN - Karl, dinle beni...

KARL - İşimizin bitik olduğu kesinlikle ortada.

BAŞÖĞRETMEN - Seni anlıyorum...

KARL - Anlıyamazsın; o işi yapan sen değilsin...

BAŞÖĞRETMEN - Karl, sen onu buyruk üzerine yaptın. Burada bizim bir suçumuz yok...

KARL - Öyle mi sanıyorsun?

BAŞÖĞRETMEN - Karl! Karl!

KARL - Ortalıkı velvaleyeye verme.

BAŞÖĞRETMEN - Sana iki dakika izin Karl; aklını başına topla, sözüme kulak ver; sana iki dakika izin, sonra ne istersen onu yap.

(Oğlunun yanına oturur)

KARL - Ne diyeceğini çok iyi biliyorum.

BAŞÖĞRETMEN - Bana da Karl, bana da, istekle yapamayacağın, sorumluluğuna katlanamayacağın işleri buyurdular. Ufak, önemsiz görünen şeylerle başladı öncelikle, biliyorsun... Niçin yaptım bunları?

KARL - Yüreksizliğin nedenleri çoktur.

- BAŞÖĞRETMEN - Sizin için yaptım bunu; ananla senin uğruna! İki yoldan birini seçmek zorundaydım; ya başöğretmen olarak kalacaktım ya da açlığa, işsizliğe, yokeulluğa düşecektim. Gü-lüyorsun
- KARL - Gülmüyorum...
- BAŞÖĞRETMEN - Ya korkular içinde ezilecek, ya da mutlu yaşantımızı sür-dürecektik. Bu yüzden boyun eğdim onlara; sizler için, anan için...
- KARL - Nam toprak altında...
- BAŞÖĞRETMEN - Senin uğruna, Karl! Acısını senin çekmeni istemedim, genç-liğinin yazık olmasına gönlüm elvermedi.
- KARL - Oldu bile.
- BAŞÖĞRETMEN - Boyun eğdim... Ciderek, ekmeğin, işin önemi kalmadı. Yurt kaygısına düşülmüştü; yeryüzünde bir yurdunun olup olmama-sı önemliydi. Bir kez daha boyun eğmem gerekti, çünkü seni yurdundan etmek istemi-yordum ben, anlıyor musun?
- KARL - Sonra?
- BAŞÖĞRETMEN - Ben, hep en iyisini istedim Karl...
- KARL - İşine en iyi gelenini desek daha doğru olur.
- BAŞÖĞRETMEN - Sizi düşündüm. Bir karısı, bir çocuğu olmak ne demektir iyi bilirsin...
- KARL - Eee?
- BAŞÖĞRETMEN - Bir süre sonra yurt kaygısı da kalmadı, anlıyor musun; gi-derek, herkes kendi hasınan derdine düştü; ben de boyun eğdim, Karl! Bu bir (vicdan) işi... Kişisel inancı uğruna karısını, oğlunu öldürtemez insan!
- KARL - Başkalarını öldürtür değil mi!
- (Yine ayağa kalkar)
- Kadınların, çocukların üzerine ateş ettin mi sen hiç?
- BAŞÖĞRETMEN - Dedim ya, buyruk üzerine yaptın ben bunu.
- KARL - Peki, buyruğu veren kim?
- BAŞÖĞRETMEN - Ne buyruk verilirse verilsin, senin suçun yok Karl; suçumuz yok...
- KARL - Bal gibi var!
- BAŞÖĞRETMEN - Gü-lüyorsun?...
- KARL - Söylediğin her söz suçluyor bizi... Boyun eğmek erdemlilik

bile sayılan, kaçmak kurtuluş değildir. Boyun eğmeyi savunmak, sorumluluktan kurtarmaz bizi. Gerçek bu! Yüklendiğimiz sorumluluk an hiçbir şey kurtarmaz bizi, hiçbir şey. Herkesin sorumluluğu kendine. Üstesinden gelinemeyince, sorumluluk başkasının üzerine yığılamaz. Kişisel özgürlük kötüye kullanılamaz! Az önce konuştuk ya, denedik bunu kendimizde de. Suçumuz ortada!

(Sessizlik)

Artık bu yolun dönüşü yok, baba, inan bana!

(Derinden canavar düdükləri duvulur)

**BAŞÖĞRETMEN**

- Alışın veriliver.

**KARL**

- Yine.

**BAŞÖĞRETMEN**

- Şimdi buraya dolacaklar... Karl... Uğrunuzda katlandıklarımızı sonunda boş mı çıkaracaksınız?

**KARL**

- Başka çıkar yol göremiyorum baba; hiçbirimiz için. Suçumuz ortada.

**BAŞÖĞRETMEN**

- Git burdan... Her an sırtına gelebilirler... Maria da görmesin seni, yoksa sonunuz gelinceye dek bırakmaz artık.

**KARL**

- Maria!

**BAŞÖĞRETMEN**

- Yalvarırım Karl, başımızı yemeden git burdan!

**KARL**

- Şimdi Maria, kucaklarında henüz yüzünü görmediğim çocuğumuzla oynamaklardan inecek... Nerdeyse gelecekler...

(Babasının sıkıca utar)

Onlara iyi bak!

(Karl, kimseler gelmeden ortadan kaybolur)

**LIESEL**

- Bak orda... Maria, Başöğretmen aşağı inmış bile! Hadi gel-bane.

**BİR KADIN**

- Üçüncü kez bu, üçüncü kez bugün.

**KAPICI**

- Susar albiniz siz!

**KADIN**

- Ben yalnız, üçüncü kez dedim.

**KAPICI**

- Bunu biz de biliyoruz.

**KADIN**

- Hey Tanrım, her gece sıranakta pinekliyoruz... İki günde bir... Ağız açılma da izin yok... Ne demek istiyorsunuz siz kuzum, kim oluyorsunuz siz?

**KAPICI**

- Sivil Savunmacıyım ben.

**KADIN**

- Ben de bir insanım.

- BİR ADAM - Hepimiz insanız, Sayın Bayan.
- KADIN - Soluk alması da mı yasaklıyacaksınız? Hergeyi mi yasak edeceksiniz bana? Niçin savaşıyoruz bilmek isterdim...
- ADAM - Gazeteyi okuyun!
- KADIN - Niçin?
- ADAM - Gazete okuyun...
- KADIN - Soluk bile alamıyacaksak, iki çift söz söyleyemeyeceksek, ısık yakamıyacak, hiçbir halt edemeyeceksek neden öldürtmüyoruz onlara kendimizi? Ölmek bile yasak...
- KAPICI - Paniğe kapılmak da yasak! Bu benim görevim; bunun için eğitim gördüm, bu işler benim sorumluluğum altında...
- KADIN - Yine de söylüyorum: Olacak!
- KAPICI - Ne?
- KADIN - Üçüncü ekim!  
(Uzaktan bombardıman sesleri duyulur)
- KAPICI - Tanrı esirgedi bizi, Tanrı esirgedi, bölgemize yine düşmedi...
- BAŞÖĞRETMEN - Ağlama, Maria.
- LIESEL - Çocuğunun öldüğünden korkuyor, oysa uyuyor o.
- BAŞÖĞRETMEN - Ne olur, ağlama. Bak artık geçti; bu kez de atlattık.
- LIESEL - Şaşılacak şey, ne güzel uyuyor; bunca gürültü ninni gibi geliyor ona. Bakın nasıl kımıldatıyor minicik parmaklarını! Seni yumurcak! Soluk almasını görmüyor musunuz?
- MARIA - Evet, evet.
- LIESEL - Ne sevimli yumurcak!... Nasıl soluk alıyor bak.
- KADIN - Kaç yaşında?
- MARIA - Bir yaşını dolduracak, yakında.
- KADIN - Büyüyünce, hiç anımsamıyacak bu savaşı. Öyle değil mi? ki günlerle ilgili bir tek anısı olmayacak, savaş artık kentimizde gezip dolaşırken... Hoş, buncağızdan böyle bir şey beklemek de haksızlık olur ya. Hiç kimsenin bu savaşı anımsamıyacağı yerlerde yaşam yeniden başlıyacak.
- ADAM - Ya da yeni bir savaş...
- KADIN - Neden?
- ADAM - Çünkü, geçmişte çekilenler unutulur.

(Kadın kulak kabartır)

- KADIN - Duyuyor musunuz? Çankurtaran arabası...
- KAPICI - Hay çenesi tutulasıca!
- KADIN - Buna da mı söylemek yasa?
- KAPICI - O şom ağzınızı hemen kapamazsanız...
- KADIN - Ne olacaktı?
- KAPICI - Sizi tutuklatmak zorunda kalırım, anlıyor musunuz, tutuklatmak zorunda! Her göz yumarsam, biri çıkar ilgililere yetiştirir beni. Yalnız kendinizi düşünemezsiniz, Bayan! Benim de karım var...

(Ne olduğu anlaşılmıyan gürültüler duvulur)

- MARIA - Ah, ilkbahar bi'gelse, ilkbahar bi'gelse!...
- BAŞÖĞRETMEN - Er geç gelecek ilkbahar.
- MARIA - Karl gelir ilkbaharda, ne işimiz var burda o zaman... Ormanlara gideriz; yağmur bile yağsa ne hoş olur ağaç altlarında oturmak... İlk tanışmamız, son iznindeydi Karl'ın... Tek kürekli, taşınabilir kayığımızı da almış ormana gitmiştik... O ne tadına doyum olmaz günlerdi!...

BAŞÖĞRETMEN - İnanırız.

MARIA - Ah, ilkbaharı bir daha görebilsem, bir kez olsun görebilsem!

(Yaşlı bir adam girer; kimseyi tanımadığı bellidir. Herhangi birine bir şey söylemek istegindedir, Başöğretmene yönelir)

- YAŞLI ADAM - Kiliseyi de bombaladılar.
- KAPICI - Önemli yok.
- YAŞLI ADAM - Nasıl dereiniz bunu?
- KAPICI - Yıkılanlar yeniden yapılacak.
- YAŞLI ADAM - Kim yapacak?
- KAPICI - Hem, eskisinden de güzel! Savaştan sonra.
- YAŞLI ADAM - Evet, öyle...
- KADIN - Yangın bombası mı attılar yine?
- YAŞLI ADAM - Halk, sokaklara fırladı...
- KAPICI - Susunlarsa canıt!
- YAŞLI ADAM - Gözlerimle gördüm ama...

- KAPICI - Gevezelik bir şeyi deęiřtirmez!
- YAşLI ADAM - Susmak da.
- KADIN - Belki de o haklı, babalık, susmak gerek; bişbirimiz ağız-  
mızı açmalıyız artık.  
(Yaşlı adam kendi kendine konuşur)
- YAşLI ADAM - Etek yollara döküldü; yanan katranların içinden geçemedi-  
ler nas, bir dakikada kömür kesiliverdiler... Kıpırla kü-  
tükler gibi yolun ortasına çakılıp kaldılar...
- BAşÖĞRETMEN - Nereye gidiyorsun, Maria? Neriye böyle?
- MARIA - Witmelivim burdan...
- BAşÖĞRETMEN - Vıldırda mı?
- MARIA - Ormana gitmek istiyorum...
- BAşÖĞRETMEN - Birgel mi şimdi!
- MARIA - Çocuk boğulacak havasızlıktan burda...
- BAşÖĞRETMEN - şimdi olmaz! Duyuyor musun Maria?
- MARIA - Duyuyorum, duyuyorum...
- (Çok yakından bombardıman sesleri duyulur)
- ADAM - Yangın bombası. Yangın bombası atıyorlar... Az sonra ke-  
silir.  
(Kapıda bir sivil savunmacı görülür)
- SİVİL SAVUNMACI- - Sayın Başöğretmen, oğlunuz...
- MARIA - Karl!
- SİVİL SAVUNMACI- Oğlunuz... dışarda... kendini asması...
- BAşÖĞRETMEN - Oğlum.
- SİVİL SAVUNMACI- Yollar alev alev yanıyor!
- KADIN - Yangın bombası mı?
- SİVİL SAVUNMACI- Yollar alev alev yanıyor!  
(Sivil savunmacı çarçabuk uzaklaşır)
- BAşÖĞRETMEN - Maria!... Neriye kayboldu bu kız?  
(Başöğretmen, kucagında çocuğuyla dışarı koşan Maria'nın  
ardından gider)
- KADIN - Aklına oynattı. Belliydi. Çocuğunun tıkanıp kalacağından  
korkuyordu hep.
- ADAM - Kendini asan, onun kocası mı?

- LIESEL** - Yazık, kendine kıydı. Savallı Karl'ımız...
- YAŞLI ADAM** - Sokaklara fırladılar, ama sokaklar yanıyordu... Katranların içinden geçemediler... Kömür kesildiler bir dakikada.. Kıpırdama kütükler gibi yollara çakılıp kaldılar...
- (Başöğretmen geri dönmüştür. Gürültü dinler)
- BAŞÖĞRETMEN** - Sokaklar yanıyor.
- KADIN** - Tanrı yanına kotasın onların! Tanrı cezasını versin düşmanın! Tanrı cezasını versin düşmanın!
- ADAM** - Bizimkiler de tıpkısını yapıyorlar.
- KAPICI** - Kim söyledi, bu sözü?
- KADIN** - Ben söylemedim.
- KAPICI** - Kim söyledi bunu? Ortaya çıkmaktan çekinen bir korkak var aramızda, bir hain... Ortaya çıkarsa hemen kurşuna dizilir.
- BAŞÖĞRETMEN** - Bizimkiler de tıpkısını yapıyorlar.
- KAPICI** - Siz ha?
- KADIN** - Doğru değil! O söylemedi!
- KAPICI** - Sizi öteden beri iyi tanırım Sayın Başöğretmen, sizin ağzınızdan böyle söz çıkmaz.
- BAŞÖĞRETMEN** - Bizimkiler de tıpkısını yapıyorlar. Söylüyorum işte, bizimkiler de tıpkısını yapıyorlar.
- (Derin bir sessizlik)
- KAPICI** - Bu durumda, tam kimliğinizi almak zorundayım; anlıyor musunuz, almak zorundayım.

(Işıklar kararır - Perde)

## İKİNCİ BÖLÜM

HELE BU KATILIK GÜNLERİ Bİ' GEÇSİN, HELE KUTSAL MİŞKİMLİĞİN  
ACISI İÇİMEZİ Bİ' ÇIKSUN

İELSLERİN AŞI ŞAŞI İLARIHE HELE MASINCAK KOLENİFİZİ ANDODAN  
YANIP YAKETİLMİDİZ.

Paul Ad. BEEBEN

## Beşinci Tablo

Papaz, taş masanın üzerinde elnek kesmektedir; tutakların şarkısı duyulur.

- PAPAZ -- Yine başladılar şarkılarına...Tanrı onları bağışlasın!  
(Bir çocuk görünür; Papaz dilimlori sayar.)
- ÇOCUK -- Saygıdeğer Peder.
- PAPAZ -- Ne var ?
- ÇOCUK -- Yine kurguna dliiyorlar!
- PAPAZ -- Öndert, onbeş, onaltı, onyedı...Artık bize hiçbir şey olmaz yavrum. Sa-  
vaş bu. sürüp gidecek. Söyle onlara, bize hiçbir şey olmaz artık.
- ÇOCUK -- Hepimiz şarkı söylüyoruz.
- PAPAZ -- Duyuyorum...Al bu testi yavrum, içinde şarap var; İsa Kfendimizin keni.  
Söyle onlara, elnek gotireceğın.
- ÇOCUK -- Ne iyisin sen, Saygıdeğer Peder.  
(Çocuk, elinde testi uzaklaşır.)
- PAPAZ -- Önyedi, onsekiz, ondokuz, yired, yirmibir...İşte böyle dizildiler yirmi-  
bir kişi... Şarkı da söylemişlerdi, şimdi olduğu gibi, (Du arada, hava-  
cılar da görünür; kolunda beyaz ilıyardım bandı olan Yüzbaşı, Teğmen,  
Onbaşı, Tulsizci.)
- YÜZBAŞI -- Tanrı'nın selâmı üzerinizde olsun.
- PAPAZ -- Sizin de.
- YÜZBAŞI -- Umarım, sizi tedirgin etmiyoruz !
- PAPAZ -- Umutunuz gibi olsun.  
(Kısa bir duraklama.)
- YÜZBAŞI -- Orda şarkı söylüyor kim ?
- PAPAZ -- Bir deşil, bir çok kişi şarkı söylüyor, Komutan...
- YÜZBAŞI -- İşitiyorum. Bir koro. Severim koroları; radyodan dinleriz. Ama bunlar  
neyin nesı, onu öğrenmek istedim.
- PAPAZ -- Kim olduklarını bilmiyorum.
- YÜZBAŞI -- Bilmiyor musun ?
- PAPAZ -- Sıfın sesi duymaya gürsüler, hemen başlarlar şarkıya. Tanrı onları  
bağışlasın.  
(Kısa bir duraklama. )

- YÜZBAŞI - Ya non ?
- PAPAZ - Ben onlara ekmeek veriris. Bazen da balık tutar götürürüm...
- YÜZBAŞI - Bizim için de ekmeğin var mı ?
- PAPAZ - Ağşam var.
- YÜZBAŞI - Hepiniz açız!
- TEĞMEN - Aç ve susuz !
- PAPAZ - Yalnız şarabımız var...
- TEĞMEN - Lirinizi mi, Deyaz mı ?
- PAPAZ - İse efendimizin kanı o...
- TEĞMEN - Demek kınazı!
- PAPAZ - Evet .
- YÜZBAŞI - Şarapla şarap ne güzel gider !  
(Papaz uzaklaşır. )
- TEĞMEN - Biraz gülünç bir adam bu Papaz...
- YÜZBAŞI - İlk olarak sığınacak bir yere kavuştuk; en önemlisi bu. İlk olarak sığınacak bir yere kavuştuk.
- TEĞMEN - Yoksa burası bir manastır mı?... İlahadık öyleyse arkadaşlar, yaşadık... Tıpkı romanlarda olduğu gibi, bir rahibeler manastırı belki de ? Şeytan çarpsın, pillç gibi öyle çılgın rahibeler vardır ki, gırahı önce kilise-  
de öğrenirler... Daha da nelere toğmedirler ! Çekingen, ürkek kadınlar  
giloden çıkarır beni; kadın dediğin direnmekli biraz.
- TELSİZCI - Yine karı, kız düşünmeye başladı.
- TEĞMEN - Savaş sona erdi mi arkadaşlar, gençliğimiz de elden gidecek, ne yapıp  
yapıp elde etmeliyiz körpe kızları; lutek duyduğunuz sürece sevimliyiz  
onlarla, birinciye dek! Bu yabanc, bu değışil; yorden sağı çıkmıyayın ki,  
canım çok çoluyor onları !  
(Bu arada otururlar.)
- YÜZBAŞI - Çok önceden içim değımuştı, ölümün geleceğı. Golon bilin'e eğer, nasıl  
karşı koyabiliyiz diyorlardı... Üstelik, birer madalya almayı da hak etti-  
niz. Mareşalmaz de aramıza karışır karışır durumu kendisine bildirece-  
ğim.
- TELSİZCI - Bir parça ekmeğe fitim ben.
- YÜZBAŞI - Benjamin nerede ?
- TEĞMEN - Burda Benjamin.
- YÜZBAŞI - Onu getiriyorum...
- TEĞMEN - Çavval kolagan edip bilgi toğlasın diye ben gönderdim onu. Uyanık olmak  
gerek.
- YÜZBAŞI - İlk uçuşuydu yiğit delikanlının, son uçuşu oldu..Nasıl da çarçabuk olu-  
vordı herşey ?
- TELSİZCI - Bir. İki üç.
- YÜZBAŞI - Ya Thomas nerede ?
- TEĞMEN - Kurtuldu. Uçağımız tutuşmadan paraşütle atladi o.

- YÜZBAŞI - Kurtuldu...
- TEŞİİZ - Onu gördü.
- TELSİZCI - Edward da atladı uçak tutuşmadan.
- YÜZBAŞI - Ya Alexander ?
- TELSİZCI - Bilmiyorum.
- YÜZBAŞI - Ne olduysa sana oldu, Teşim; hiçbirimiz yabancı bilmiyoruz.
- TEŞİİZ - Ta o zaman aklından geçmişti bunun başına geleceği. Üstelik sıra da ben-daydi.
- ONBAŞI - Onu gördün ben...
- YÜZBAŞI - Alexander'ı mı ?
- ONBAŞI - Paraşütü yanıyordu.
- YÜZBAŞI - Zavallı çocuk...
- TEŞİİZ - Paraşütünün kendisini döydüğü kente götürüp bıraktığını gördü diğerin-de hep.
- YÜZBAŞI - Peki, biz neredeyiz ?
- TELSİZCI - Asıl sorun bu.
- ONBAŞI - İlk olarak sığınacak bir yere kavuştuk; en öncelisi bu. İlk olarak sığı-racak bir yere kavuştuk.
- YÜZBAŞI - Ekmekle şarap... İlk kez tanışacağız gibi geliyor bana; biraz sabırlı olursak nerde bulunduğumuzu da öğreneceğiz. Düşün görüyle bakmazlar er-tik bize. Bundan hiç kurtulm yok. Hem, dilimizden de anlarlar.  
(Benjamin gelir. )  
Eee ?
- BENJAMİN - Yüzbaşım...
- YÜZBAŞI - Anlat bakalım !
- BENJAMİN - Şarkı şıyllen insanlar gördüm yalnız. Akşak olmuş yaşlılar, kadınlar, çocuklar. Uzun bir sofranın başında; tam yirmibir kişi. Ellerinde ekmek-leri, oturmuş şarkı söylüyorlardı.. Pek değişik pek yabandı görünüşle-ri.
- YÜZBAŞI - Yaşlılar, kadınlar, çocuklar he ?
- TELSİZCI - Kısaca nerde olduğunuzu soracak ya !
- ONBAŞI - Hangi ülkede olduğunuzu mı ?
- TELSİZCI - Evet.
- ONBAŞI - Şarkı.
- TELSİZCI - Neden ?
- ONBAŞI - Alışın verizler düşüncan geldi diye; bir saat içinde hepimiz yakalanırız.
- TEŞİİZ - Dak bu doğru.
- ONBAŞI - Sınırım sınırdan bir mil uzaktayız, belki de yarım mil...
- TELSİZCI - Aşağı yukarı nerde olduğunuzu bilerek zorundayız sınırın, kurtulabilmek için !
- ONBAŞI - Öğreneceğiz .
- TELSİZCI - İyi ama nasıl ? Yerin dibine betavice telgrafınız bozulmuş.
- ONBAŞI - Öğreneceğiz. İnsan, ağızından çok şey kaçırır bilir bilmeden. Papayı koruy-turalım... Bu işi bana bırakın !
- TELSİZCI - Belki de kendi ülkemizdeyiz...
- YÜZBAŞI - Kuvai olabilir.

- TELSİZCİ** - Kelli kelli ülkesizdeyiz ama, soruyoruz! sığınacak bir yer bulduk ya, en önemlisi bu... Bir gün savaş sona erecek, biz yine bu sığındığımız yurda hiç tırmadan plinçlerle dursacağız. Soruyoruz, öğrenmiyeceğiz, yurdumuzu ocağımızı bilmiyeceğiz.
- ONBAŞI** - Yurt lu diyorsun bu yakınlara....
- TELSİZCİ** - Bizim yurdumuzun durumu daha mı başka sanıyorsunuz arkadaşlar !
- BENJAMİN** - Şışt !...
- TEGMEH** - Bize ekmekle şarap getiriyor gerçekten.  
(Papaz, çocukla birlikte şarap ve ekmek getirir; ekmeği dağıtır. )
- PAPAZ** - Elinizde olanın hepsi bu.
- YÜZBAŞI** - Sana teşekkür ederiz !
- PAPAZ** - Siz bunları yer yemez, yeniden ekmek pişirmek zorundayız.  
(Havucular kalkıp sessizce ekmeklerini yer, şaraplarını içerler, testi elden ele döler, kivi az, kivi de kana kana içer. )
- ÇOCUK** - Saygıdeğer Peder ?
- PAPAZ** - Sana bi'sey yapmazlar.
- ÇOCUK** - Silah sesleri ne zaman dönecek ?
- PAPAZ** - Dilemem yavrum. Artık bize hiçbir şey olmaz. Sakın korkma ; daha başına gelmiyecek bu.
- ÇOCUK** - Kim bu adamlar ?
- PAPAZ** - Tanımıyorum onları.
- ÇOCUK** - Düşman mı bunlar ?
- PAPAZ** - Bilmiyorum yavrum... Ağ kalmışlar.
- ÇOCUK** - Hepsinin karnı acıkması...
- PAPAZ** - Al şu boşalan testiyi, git yenisini getir !  
(Çocuk, denileni yapar.)
- YÜZBAŞI** - Kelli çocuğun mı bu, Saygıdeğer Peder ?
- PAPAZ** - Hayır.  
(Çocuk, bir başka testi getirir.)
- ONBAŞI** - Söylasene, yoksa bir lanettir mi burası ?
- PAPAZ** - Öyleydi.
- ONBAŞI** - Peki, buraya en yakın köy nerede ?
- PAPAZ** - En yakın köy...  
(Testiyi yeniden onlara verir.)  
En yakın köy, yok artık.
- ONBAŞI** - Olması gerek ama!
- PAPAZ** - Bilmiyorum, görmedim. Hoş, sen haklısın delikanlı; ne denli uzak olursa olsun, yakınlarda bir köy olması gerek.
- ONBAŞI** - Ne uzaklıkta olabilir ?
- PAPAZ** - Bilmiyeceğim.
- ONBAŞI** - Ağacı yukarı ?

PAPAZ

- Bildiğim en yakın köy, manastırınızdan az ötedeydi; köylüler öldü... Onlara da artık hiçbir şey olmaz. Ormanlar, tarlalar bağlarda köyden sonra. Bekiden buldun yetli; o tarlalarda, çavdar, yular yetiştirildi. Daha ilerde bataklıklar, sazlıklar vardı. Oralarca kanlı savaşlar yapılıyor, hiç ara verilmeden. O köyden sonra gelen, benim hiç bilmediğim köy de yakalıp yakıldı belki...

ONBAŞI

- Belki.

PAPAZ

- Olun oldu bir kez. Hem, benim bu çeşit işlere aklım ermez/ <sup>Bu</sup>Yüzden bir bilgi veremiyordum.

ONBAŞI

- Denedi en yakın köyün, en yakınımızda yaşayan İneanın en uzaklıkta olduğunu sen de biliyorsun ha ?

PAPAZ

- Bilmiyorum.

ONBAŞI

- Söylesene, nasıl katlanıyorsun buna ?

PAPAZ

- Benim yerim burası.

ONBAŞI

- Nasıl katlanıyorsun ?

PAPAZ

- Katlanmasını düşünerek gerek, yeni dostum. Hem, en yakın köye bir daha hiç ulaşılamayacağını bildikten sonra zor bir şey de il bu.

ONBAŞI

- Bir daha hiç ulaşamayacak mı dedin ?

PAPAZ

- Benim yerim burası.

(Yazbaşı dos tırtıyı çocuğa geri verir.)

YÜZBAŞI

- Etmek pişirmemiz gerektiğini söylüyordun ?

PAPAZ

- Evet, öyle söylüdüm.

YÜZBAŞI

- Elimalıdan geleni yapalım, Saygıdeğer Peder ! Doğruca, ömründe etmek pişirmedim; ne saklıyayın, nasıl pişirileceğini de bilmez.

PAPAZ

- Oo, evet; kolay bu.

YÜZBAŞI

- İçinizden etmek pişiren oldu mu daha önce ?

PAPAZ

- Hep birlikte öğreneceğiz.

(Onbaşıya döner.)

Çocuk sana beltanın yerini gösterecek. Bütün yakıntılarda yakacak tahta bulursun; kavrulmuş kalaslar, yanık çerçeve perçaları... Bunları güzelce yarırsan fırını kızdırıp etmek pişirebiliriz.

ONBAŞI

- Fırını kızdırıp etmek pişirmek...

PAPAZ

- Çocuk sana hepsini gösterir.

ONBAŞI

- Saygıdeğer Peder !

PAPAZ

- Hişey mi var ?

ONBAŞI

- En yakın köye bir daha hiç ulaşamayacağımızı neden söyledin, az önce ?

PAPAZ

- Öyle de ondan, andan.

ONBAŞI

- Durup dinlenmeden yol alırsak, hiçbir şey ulaşamayacağımız uzaklıkta doğrudur ! Niçin gülmüyorsun ?

PAPAZ

- Gülmüyorum mayın ?

ONBAŞI

- Beni korkuya düşüreceğini mi sanıyorsun ?

PAPAZ

- Öyle bir şey mi yaptım ?

ONBAŞI

-- Hiçbir şey biz gençlerin ulaşamayacağı uzaklıkta değildir ! Yaşlarımızı biliyor musun ? Savaş kocattı bizi, savaş ; yüzüne bakarsın öyle ! Sana genç olduğunu söylüyorum ; bizler henüz yaşamın ne olduğunu bilmiyen çocuklarız. Yaşam ? Erişemedik güzelliklerine yaşamın, tadına varamadık...Ah, neler diyorun. Beni korkutamazsın. Sık sık Oluk'le burun buruna geldik, alevlerin arasından uçtuk... Filonun ortasında kandillerini boğuşa fırlatanlar oldu, yanıpbaşınızdaki alev alev yayılıp aşılarak düşüp parçalandılar. Panatlarımızın tutuştuğunu gördük, artımızda duyduk yayılan ateşin yeşilliğini...Ees, anca işitilir, anca yanındaki arkadaşından yanıt alamazsın artık, kan sizler ağlarından. Düşünenin ne olduğunu biliriz, karanlık denize dene dene yanlanmasına göğüsünün ne demek olduğunu biliriz.. Oluk'le sık sık burun buruna geldik biz !

PAPAZ

- Bunları niye anlatıyorsun bana ?

ONBAŞI

- Soruyorum : En yakın köy nerede ? Beni korkutamazsın.

PAPAZ

- Biliyorum.

ONBAŞI

- En yakın köy nerede :...

(Tebancasını çıkarır. )

En yakın köy nerede :...

YÜZBAŞI

- Çılgındır.

ONBAŞI

- En yakın köy nerede... En yakın köy nerede...

(Çılgına dönen onbaşıyı arkadaşları tutar.)

PAPAZ

-- Artık bana hiçbir şey olmaz.

(Kısa bir sessizlikten sonra, çocuk Onbaşı'ya yaklaşır elinden tutar, Onbaşı onu izler. )

İgecek su da bulamazsın gerek...

TEŞMEN

- Ben bulup getiririm.

PAPAZ

- İyi edersin. Kaynağımızın yerini sana gösterirsin...

TŞMEN

- Ben kendim bulurum !

PAPAZ

- Sanaan.

TEŞMEN

- Mahibeleri bulamazsın mı korkuyorsun ?

PAPAZ

- Bir tek kaynağımız var, belki onu da kurutmuşlardır .

TELSİZCI

- Ben yardım edeceğim.

YÜZBAŞI

- Savaş çok çayın kökünü kuruttu...

(Papaz, Teşmen ve Telsizci ile birlikte uzaklaşır.)

Ees, benjamin ? Hiç konuşmuyorsun ?

BENJAMİN

- Dinliyorum .

YÜZBAŞI

- Nereden dersin ?... Yanıt vermiyor, susuyorsun.

BENJAMİN

- Ananda babamın başka kimse yok. Onlar da şimdi, öldük diye ağlayacaklar.

YÜZBAŞI

- Öldük diye mi ? ...

BENJAMİN

- -izler için daha güç. Bir karınız var yüzbaşı, bir ya da iki çocuğunuz.

Ötekiler de öyle... Birer sevgilileri vardı; yüzüstü bırakıp gittikleri için kalsa: bile dense kındilerine, yine de sevgilileriydi...

YÜZBAŞI

- Hekimlerin ; öldüğümüzü sanıyorlar hiç kuşkusuz, öldüğümüzü sanıyorlar...  
(Benjamin'in kulak kabartır, şarkı sesleri kütülür.)

BENJAMİN

- Yine başladılar şarkılarına.

Kadınlar, alpak olmuş yaşlılar, ço uklar... Uzun bir sofranın başında tam yirmibir kişi... ellerinde ekmeçleri, oturmuş şarkı söylüyorlar... Ağızları kapalı... Tek değişik, pak yabansı, görünüşleri....  
(Yüzbaşı, birden katar verir.)

YÜZBAŞI

- Benjamin !

BENJAMİN

- Buyrun.

YÜZBAŞI

- Çok da çevreyi bir kola an et ! Bir insana, ne bileyim, bir köylüye, bir çocuğa, bir kıza rastlayıncaya dek aran. Göreceğin kişiyi tanılmaya çalış, onunla konuş. Senin dönüştü bekliyocuyuz burda. Her ne olursa olsun bekliyeceyiz.

BENJAMİN

- Dağılıtına !

YÜZBAŞI

- Bulundugumuz yeri bilmi: zorundayız.

BENJAMİN

- Dağılıtına!

YÜZBAŞI

- Bir şey daha... Bir insana rastlarsan, canlı bir insana, kim olursa olsun bu yüzüğü ver.

(Benjamin gider, Yüzbaşı yalnız kalır.)

Jenny, Jenny...Çocukların elinden tutmuş sokakta yürüyor...karalar giymiş Jenny... Umarım iyidir...Çocuklar da ne çok şey sorarlar...Neden ? Neden ?... Neden ?.. Jenny aklıyacak... Birlikte olduğumuz son akşam kızımı bıçak açmıyordu . Bilmem neden... Ağzımı bıçak açmıyordu.  
(Papaz geri döner.)

PAPAZ

- İşte değişim. Olana bu. Hayli okki, güç Sığıtıyor...

YÜZBAŞI

- Anlıyorum :

PAPAZ

- Neyi ?

YÜZBAŞI

- Görünüşe göre, baştan başlamak zorundayız.

PAPAZ

- Sana çavdar ayıkliyeceğim...

(Herisi ışık koyulur. )

YÜZBAŞI

- Bak, Saygıdeğer Feder, omuzlarımızda olmak pişirilmiş değiliz ! Bize herşeyi göster. Umudumuz anca karşına çıktık. Başına ekşidik açıkcası...

PAPAZ

- Üzünceyiz.

YÜZBAŞI

- Jenny'ye bu durumu bi' gösterirdi ! Jenny, karımın adı...

PAPAZ

- Karın var demek ?

YÜZBAŞI

- Karım ve iki çocuğumla tam bir aileyiz biz. Birlikte olduğumuz son akşam kızımı bıçak açmıyordu. Bilmem neden... Ağzımı bıçak açmıyordu... Çok şey değişecek ! Savaşın nonga demek istiyorum. Büyük bir işimiz vardı ; yük alışverişi yapardık. Hayatın yüzüstü bırakacağın. Büyükbabamın koyunlarını kendisi baktardı ! Jenny'yle yine kirlere çıkacağım, gezinti için değil, anlıyor musun, dinlenmek için değil. Para pul, gift çubuk başkalarının olsun ; kızıyı aklı karıyacağım artık...

Ozgürliğe kavuştum. Sen de öyle düşünüyor musun ? Otomobillerimizi, arabalarımızı işi, işimizi, haysini, ama hepsini olduğu gibi bırakacağız; böylece daha mutlu olacak Jenny... Susuyorsun, Saygıdeğer Peder ?

PAPAZ

- Beni dinliyorsun, Yüzbaşı.

YÜZBAŞI

- Çok say değişecek. Biliyor musun bir ovimiz vardı, çok büyüktü bizim için. Salt, eller baskının diye yaktırdın onu. Ama, yinüde mutlu olmadık. Ev de, ağzı zülüflü gibi bürüldü, anlıyor musun, öylesine de boş. Onu da oldun çıkaracak mı.... Susuyorsun Saygıdeğer Peder ?

PAPAZ

- Beni dinliyorsun, Yüzbaşı.

YÜZBAŞI

- Bir şey demiyorsun da.

PAPAZ

- Çok emek biçmişliyiz, çok konut galecek daha.

YÜZBAŞI

- Konut bu ?

PAPAZ

- Silâh caslerinin yeniden başladığını duyuyor musun ?

YÜZBAŞI

- Gittikçe az ısıtır oldu. Yadırganacak şey ! Belki de biz gereğinden çok önemedik bunu ?

PAPAZ

- Ne cevap istiyorsun ?

YÜZBAŞI

- Tarih... Olup bitenler... Şurda duyulanlar ...

PAPAZ

- Doğru dedin... Öyleyse daha da ağır olutmalısın... Ağır ağır...

YÜZBAŞI

- Söylesene hele, bize testi getirip götüran çocuk kim ?

PAPAZ

- Kim olduğunu bilmedim.

YÜZBAŞI

- Şaştım doğrusu ! Öz çocuğumuz gibi yakınlık gösterdi... İnsan olan her yerde, her zaman rastlanabilecek bu gibi candan davranışlardan pek hoşlanırım... Savaşlar süresince bile yaşıyacaktır insanlar arasında bu içtenlik.

PAPAZ

- Hiç kuşkusuz.

YÜZBAŞI

- Devletler yuhılır, uluslar uyanır ; uyananlar yılların, yüzyılların tarihini yaper, devletler kurar, sınırlar çizer, yeni baştan savaşlar açar. Olaylar dünyası bu ! Bunca öze ne gerek gazeteler, radyolar, tarih kitapları hop bu olayları bildirir. Ne denli kanlı olursa olsun bu olaylar, gerçek dünyamızın durumu bu ! Biricik gerçek dünyamızın !

PAPAZ

- Neden beri böyle gelişmiş böyle gider.

YÜZBAŞI

- Nanka türlü de yaşanabilecek inoncundayız, Saygıdeğer Peder. Hiç değilse, Jenny ile ben yaşantımızı değiştirebiliriz... Gerçek yaşantımız, sonrada testi taşıyan bir çocuğun bahçesinde, ağaçla ı okşayan bir yelin esisinde, dore tope güldürölüyerek akan ongin bir suyun şajaldayışındadır... Neden değiştirmedik yaşantımızı ?

PAPAZ

- Ocasını bilmem.

YÜZBAŞI

- Bambaşka bir dünyanın varlığını duyuyorkayın, Saygıdeğer Peder. Uzi birbirimizden ayırniyacak bir yurt olmalı ! Her yerde böyle bir yurdu olmayan, aslında yurtsuz demektir. Herşey birleşsin demek istemiyorum. İnsan boncillliğinden arınmısa, kimseyle kardeş olamaz... İçimde, yoryüzünü çepeçevre saran bir yurt duygusu var... Er geç yaratılmalıydı bu yurt...

(Sözünü keser, güler.) Şunu demek istiyorum : Daha değişik bir ömür sür-  
bileceksen...yaşıyoradık !

(Onbaşı, yanak tabata gargalarını getirip bırakır.)

PAPAZ

- Doğru, öyle : Çok ekmek pişirtmeniz gerek....

(Onbaşı yine uzallaşır.)

Niye durakladın ?

YÜZBAŞI

- Çok eklemek pişirtmeniz gerektiğini söylüyorsanız ben. Bi' başlayınca da Tan-  
rı bilir nereye varacak seni ; pişir bakalım pişir... Birden aklıma geldi,  
bugdayı nereden bulacağız ?

PAPAZ

- Evet, bucağı.

YÜZBAŞI

- Nerden ?

PAPAZ

- Sanırım, yağayanlar yaklığını duyacaklar.

YÜZBAŞI

- Açlık mı çocukçılar ?

PAPAZ

- Bugday, kanlı savaşların yapıldığı o tarlalarda yettiydi yıllardır.  
Savaş bugdayı da öldürdü. Bugdayınızın durumu bu işte.

YÜZBAŞI

- Anlıyamadın...

PAPAZ

- Hiç, öyle geldi aklıma birden.

YÜZBAŞI

Jonny da mi açlık çokecek demek istiyorsun, Saygıdeğer Peder ? Ya çocuklar?  
Onların ne suçu var ? Ne suçu var onların ?

(Teğmen gelir. )

TEĞMEN

- Kaynak açık.

PAPAZ

- İyi böylese.

TEĞMEN

- Yalnız, testi gerek...

PAPAZ

- Testi çocukta.

(Teğmen gider.)

Delikanlılar bek yığıt...

YÜZBAŞI

- Peki, sen buraya nasıl geldin ?

PAPAZ

- Çok oluyor .

YÜZBAŞI

- Ne zaman ?

PAPAZ

- Geçen savaşta... Askardır...

YÜZBAŞI

- Sen de mi ?

PAPAZ

- Henüz nişanlanmadım, askere alıverdiler. Tanrım, ne gençti! Dörtüncüye  
dof seni bekliyeceğini, diyordu. Bugün bile gözünün önünden gitmiyor; öy-  
lönme güzeldi. Bizim köylü kızlarının ortundugü kırmızı çöveyi sallıya-  
rak uşurladı beni. Mir deho yüzünü hiç görmedim.

YÜZBAŞI

- Neden ?

PAPAZ

- Ateş boyuna sürdüler bizi, yaralandım ; sonra da tutsak oldum. Üç yıl  
kalda düğün elinde.. Savaşta öldüğüm söylentisi çıkış ts yine de bana  
bağlı kalmış. Neden sonra, evime döndüğümde, O'nun çoktan manastıra ka-  
pendiğini öğrendim. Eve döndüğümü duyup duymediğini bilmiyorum. Ana baba-  
larımız gibi giftçi olmak istemişik biz de... Yaşayıp yaşamadığını da  
bilmiyorum nişanlanın. Ona, burda olduğumdan daha yakın olamadım hiç.

YÜZBAŞI

- Manastırda.

PAPAZ

- Evet, burası ötuden beri isiz bir manastırda ! eskiden bir tek keşiş vardı, hasta bir hus... Kibradı birliğe yapmıştı, ama yine yıkıldı. Yazarları kutsal ezgiler (ilhaniler) okurduk köylülere... Ürün kaldırıırken onlara yardım eder, ölümlerini şeker, mamları kendimiz yapardık... Üd de keşimiz vardı. Bir gün keşişi de toprağa verdik ; köylüler yane yakıla kutsal ezgiler okudular ona... Sonra, oniki yıl süreyle yapayalnız kaldım ; o aşkım deli..

YÜZBAŞI

PAPAZ

- Hangi akşam ?

- Haftalarca düşüncün terkleri jefti dizi dizi, manastırı askerler sardı, bütün kilerleri dip bucak arayıp gittiler ; bir sabah köy yandı, akşam-na yindibir tutak (rahine) getirdiler, zorla uzun bur çukur açtirdılar bana... Sonra, akpak olmuş yaşlıları kadınları, çocukları çukurun önüne sıraladılar çabuçal... Tutaklar, en sonucusu da vurulup öldürülükçeye deli şarkı söylüyorlardı.

YÜZBAŞI

PAPAZ

- Demek şarkılarını da dinledin, Saygıdeğer Veder ?

- Bir de iştinedi işe andığımı zorlandım.

YÜZBAŞI

PAPAZ

- And de ni içtin ?

- Evet.

YÜZBAŞI

PAPAZ

- Öyleyse yalan yere...

- Evet.

YÜZBAŞI

PAPAZ

- Neden ?

- Korkudan. Parvoklarıyla saymaya başladı. Vedide korkuya kapıldım. Andıştım. Sonra geri dönüp, "Senin hiçbir andına artık inanmıyoruz!" dediler.

YÜZBAŞI

PAPAZ

- Hakları da yok değil...

- Ben de kurşuna dizildim böylece.

YÜZBAŞI

- Eee, sonra ?

(İlendini almış olan Karil görünür. )

KARIL

- Onları kurşuna dizen, ben'im. Buyrul. Üzerine yaptım...

(Karil'i görmözlör.)

YÜZBAŞI

PAPAZ

- Eee, sonra ?

- Bu iş burada kaparmıyacak, bazı ölümler bilo iç almayı tasarlıyor duran. Geride kimse kalamayınca da dok sürüp gidecek bu.

YÜZBAŞI

- Karil düşünebiliyormusun bunu ?

PAPAZ

- Tüyler ürpetici olaylardan geriye on küçük bir iz kalıyınca da deli, deler istiyorum.

YÜZBAŞI

- Olanlardan yalnız ölenler mi sorumlu, pürüzlerini de kendileri mi temizlesin ?

PAPAZ

- Salt bu yüzden kurban gittik, yine de iyi insan olamadık.

YÜZBAŞI

- Ya bu işi yapanlar ?

PAPAZ

- Her kusun kendi bacağından asılır.

YÜZBAŞI

- Kan ökenleri bağışlamak istiyorsun öyleyse ?

PAPAZ

- Ben Tanrı değilim dostum, bağışlanmak bana düşer. Herkes gibi ben de korkmuştum. Zilinden geldiğince balık tutacağım, bande istedikleri, beni gereksedikleri sürece bana pişireceğim onlara.

YÜZBAŞI

-Bütün bunların eroğlu ne ?

PAPAZ

- Bilipte yaşamasını öğreninceye dek bunları yapmamız gerektiğine inanıyorum. Burada bulunduklarımız sürece. Ancak pişmanlığımız kurtarır bizi, ilahtan.

(Karl daha da yaklaşıyor.)

KARL

- Onları kurguna dizen, ben'im. Büyük üzerine yaptım....

(Onu görmezler. )

YÜZBAŞI

- Anlıyorum, Saygıdeğer Peder. Ama, bizim delikanlılara nasıl anlatmalı bilmem ; öyle toy ki onlar...

PAPAZ

- Onlara söylemek zorunda olduğum ne ?

YÜZBAŞI

- Benjamin... ozan olmak istiyordu ! Kondisiyle ilk olarak konuştuğum son akşam söylödi bana. Bir ozan olacaktı o, biliyor musun.

PAPAZ

- Daha niceileri ozan olacaktı, belki.

YÜZBAŞI

- Onlara olma'nın kucakına düştüğümüzü nasıl anlatmalı... Akıllarının kıymetinden geçmezdi. Daha gün ünlü gördüler ki ...

(Şarkı sesleri duyulur.)

KARL

- Yine başladılar şarkılarına...

(Karl diz çöker. )

YÜZBAŞI

- Nereye bu ?

PAPAZ

- Her yol onu buraya getiriyor ; adı Karl, genç bir insan, armasını arıyor.

(Karl bağırır.)

KARL

- Onları kurguna dizen ben'im, ben !

PAPAZ

- Biliyorum, Karl... Bak, burada senin kurguna dizdiğin bir kadın var ; anan olduğunu söylüyor.

KARL

- Nasıl olur ?

PAPAZ

- Görmek ister misin ?

KARL

- Anam mı ?

PAPAZ

- Görmek ister misin ?

KARL

- Nasıl olur bu...

PAPAZ

- Bütün analar birdir Karl, bütün onalar birdir... Görmek ister misin onu ?

(Karl eliyle gözlerini kapatır.)

KARL

- Tanrının !

(Işıklar kararır. )

## Altıncı Tablo

MARIA (sâlnız )

MARIA - Sonunda ilkbahar da geldi işte... Ağaçlardan sular döküyor oriyen kardır bu; çünkü güneş yeryüzünü ısıttı... Ama her yeri değil ; ormanların kuytu yerleri gölgededir daha bir süre senin bir ahlaklı oraları... Gölüp göçenler, yitip güzlerden kalan çiçekliş yememeleri gışınar hisir hayır... Hele gökyüzü, ağaçların arasından görünür yolsuzlu, oh, görün alabildiğine bir mavilikler denizi, har, bir kolobok uyuyor... bütün bunları sen hiç görmedin, yavrum, dur sana anlatayım : to yüzü güzeldir, hele ilkbaharda, her yerde sular çağlıdar, ısığa kucak açar karanlık tarlalar, köylüler gübre serpiştirir toprağa, atlar burunlarından solur... bütün bunları sen hiç görmedin... Güneş, yaşayan çiğlerin saçlarını okşar gülmüş parıltılarıyla. Ağaçları sıcak olur, kuş cıvıltıları doldurur kulaklarımızı. Tohumların sancılı kımıldılarını da içimizde duyarız. Havayı kucaklamak, uçuşu bucağız tarlalara loğmak gelir içimizden... Sen, bir tohumcu, ayaklarımızın dibinde uğrıyan bir kuş, boz renkli tarlalara uçan bir karga görmeşen ölüün, yavrucuğum... Dur sana anlatayım : to yüzü güzeldir, hele ilkbaharda, her yerde sular çağlıdar, oriyen kardır bu, çünkü güneş yeryüzünü ısıtır.

(Benjamin görünür.)

BENJAMIN - Nerde bulundunuz? sorabilir miyim ? Ben havacıyım... Hiçbir yerde bunu sorabileceğim bir insana rastlamadım. Uçayımızı dışlardılar : Geceyarısı, yağmur yaşırdı. Durun bu. Şimdi nerde bulundunuz? biliyorsunuz... Evet...

MARIA - Nedon birdenbire çıktınız ?

BENJAMIN - İhtilâsınız.

MARIA - Nedon ?

BENJAMIN - Belli de çıktınız biz...

MARIA - Birbirimizi tanımıyoruz.

BENJAMIN - Çok sevinçliyim burada sizi bulduğum için ! Tarlaların arasından geçiyordum, güzel bir gündü, kızılınarak otlaklar, gölgede kalan henüz erimeşen sen kar, atlar, güneşli yutun (orun) boz renkli tarla, parıl parıl masnavi bir gün, görkemli bir gün... Ama, tamı biliyor ya, bane -lerih'te yürüyormuşum gibi geldi ; sevinmez oldum.

MARIA - Gübre serpiştiren köylülerinizi görmediniz mi ?

BENJAMIN - Kulakları duyuyun yaşı adam mı soruyorsunuz yoksa ?

MARIA - Genç erkek kalmadı artık tarlalarda.

BENJAMIN - Ona seslendim. Yanırım, kulakları duymuyor. Olanca gülmükle bağırırdım. Gözleri de görüyor sanırda ; yüzüğü çöktürdüm ona... Bizim Yüzbaşının yüzüğünü.

(Benjamin, Maria'nın yanına oturur. )

Oyle mutluğum ku beni dinlediğiniz için ! Adım Benjamin.

MARIA - Benim de Maria.

BENJAMIN - Bakın, ne buldum...

MARIA - Nedir o ?

- BENJAMIN - Bir fosil sarmalı.
- MARIA - Fosil mi ?
- BENJAMIN - Okulda öğrendik. Küçük bir hayvanın eskitiden . insanlardan önce Adem'le Hava Havva'dan önce yaşadığı...
- MARIA - Nereden biliyorsun, peki ?
- BENJAMIN - Ooo, daha neler biliyoruz.
- MARIA - Nasıl ?
- BENJAMIN - Elinizde tuttuğunuz, okiden ilköğretimizin üzerinde bulunan, çok.. çok eski bir denizin taban çamuru. Bu küçük hayvancık orda yaşamış, yüzmüş, sonra da bilye gibi çöküp, binlerce yıllık bir süre içinde de fosilleşmiş. Dertten buzullar gelmiş ortaya, sonra yine erimiş... Hiç değilse bir elre için yabancı (vahşi) omurgalar yetiştirmiş, ardından maymunlar, insanlar gelişmiş, yunanlılar, çinliler, hiç değilse bir süre için... Götürüyor musunuz, ne güzel. Yalnız şehir biçiminde "akıntı".
- MARIA - Belki de bir simülasyoncağı o .
- BENJAMIN - Olabilir.
- MARIA - Bir kez olsun bir simülasyoncağı gösterdin ben, yavru !
- BENJAMIN - Bir çocuğunuz mu var ?
- MARIA - Evet, ama öldü.
- BENJAMIN - Onu biz mi öldürdük ?
- MARIA - Ben ?
- BENJAMIN - Belki de onu biz öldürdük.
- MARIA - Açık hava iyi gelir dediler... Sokaklara çıkarak, ormanlara götürmek istedik. Sıkı sıkı tutuyorlarmış kucaklarında onu, yollar desen alev alev yanıyordu. Birden çekip alıverdiler kolumdan, nepeyi de gerdiklerimin.... Sonra bizi biliyorlarmış.
- BENJAMIN - Belki de onu biz öldürdük ?
- MARIA - Niçin yünle öyle bakıyorsunuz ?
- BENJAMIN - Bırakalımızı sevdi bilirdik... Daha hiç sevgili olmadı benim.
- MARIA - Hiç mi ?
- BENJAMIN - Oh, çok kız geldim yürekli boplatan, bindiğim tramvaylarda, vitrin önlerinde; belki de ben ordayım diye durup oyalanıyorduk. Gosti o günler ! Sık sık kırlara da giderdim burda olduğu gibi ; baharı bütün denizlerle duyurur yal-nışken. Daha çok şey görür insan, tekbazına gezince, daha çok şey duyar....
- MARIA - Ah, evet.
- BENJAMIN - Pınarlar.
- MARIA - Evet, evet.
- BENJAMIN - Tıbbiyle öylesine bir bekleyiş içindedir ki doğa... Sık sık böyle oturup elpo içerdim öykü-ler gibi, neler neler gördüğüm aklımdan. Ellerim bağımın altına da airtüsti uzamınca, bulutlar dolayında gıkırdı. Bazen, ta uzaklara gi-derdim başıma alıp, durup dinlenmeden, dore topo demeden giderdim. Ormanda da gazılır ilkbahar gıcınca; ağaç güvdelori arasından bakınca, gıkırdı, mavi-likten, esintiden başka bir şey yoktur.. Bilir misiniz siz de denizi ?
- MARIA - Heleri ?
- BENJAMIN - Tıbbiyle öylesine bir bekleyiş içindedir ki doğa...Hele ilkbaharda...

- MAFRA - Dilmez olur neşun hiç ?
- BAŞKARTMEN - Daha hiçbir kızla böyle oturup konuşmadım ben ; okulu bitirince savaş çıktı, beni de havacı yaptılar...
- (bulduğu fosili gözden geçirir.)
- Senırım birbirimizi sevebilirdik.
- (Herbert'le bir asker ve gözleri bağlanmış Başöğretmen görür.)
- HERBERT - Tam yerine geldik.
- ASKER - Özel bir durum var mı ?
- HERBERT - Yok. Buğünden vurulacak.
- ASKER - Herkesi yaptığınız gibi...
- HERBERT - Büyük verince hep birden ateş edilecek !
- (Asker uzalır.)
- Şunu aklınızdan çıkarmayın....
- BAŞKARTMEN - Kurşuna dizilecek mi mi ? Biliriz.
- HERBERT - Şunu aklınızdan çıkarmayın : Başlıyorsanız kimse duymaz.
- BAŞKARTMEN - Başlıyorum.
- HERBERT - Diladığınız gibi davranmakta özgürsünüz ; nasıl olsa kimse sizi görmeyecek.
- BAŞKARTMEN - Ateş edin haydi !
- HERBERT - Yalnız benim buyruğumla ateş edilir !
- BAŞKARTMEN - Ne istiyorsunuz daha ? Gözlerin bağlı mektuplar imzalanıyor ; ne istiyorsunuz daha ?
- HERBERT - Gözleriniz bağlı olarak neleri imzaladığınızı bilmeniz gerek.
- BAŞKARTMEN - Dilmek istemiyorum.
- HERBERT - İster isteyin, ister istemeyin.
- BAŞKARTMEN - Ateş edin haydi !...
- HERBERT - Sayın Başöğretmen !
- (Başöğretmen bağlı başını sesin geldiği yana çevirir.)
- BAŞKARTMEN - Kim... kim hane böyle seslenen ?
- HERBERT - Şunu aklınızdan çıkarmayın : Kronikle gösterilen ENLH bir tablo karşısında deşilsiniz, armanızda da altın yıldızlı lon yol. Tan terminde, çıkışı olmayan toprak bir çukur var.
- BAŞKARTMEN - Kim... kim benule böyle konuşan ?
- HERBERT - Şunu aklınızdan çıkarmayın : Olununuz hiç kimse bilmiyecek kimse tuvale çizmiyecek onu, resim sergilerinde hayranlık uyandırmıyacak ; güzellik kurallarına uymıyacak. Alimimiz, planı erte planı, fonu, ışık durumu olmayacak...
- BAŞKARTMEN - Peti, bu sözler niye ?
- HERBERT - Niye mi ?
- BAŞKARTMEN - Şu anda : niye !
- HERBERT - Şunu aklınızdan çıkarmayın : Kurşuna dizileceğiniz anda...köylüler gübre serpiştirecekler, kuşlar cıvıldaşacak, anterior karavanalarını yiyecekler, bir yandan da açık sağık konuşacaklar, bir devlet adamı söyley verecek radyoda, ben de bir sigara yakıp içeceğim, bir başkası güneşi altında oturup balık avlayacak, kızlar oynayacak, bazıları üryü Brecek, bazıları kapacak yıkaşacak,

kulüpleri kuracak kâzelerde, tükentiler denovadan sadık gelecek, kensor dinliyecek kâzeleri, komada gâlganlar gibi alış içtacaklar... Sizin ölmüşünüz gâlince, Sayın Başöğretmen, yazık ki hiçbir enere taşımayacak : gerçekte onu kâle se farketmiyorduk...

**BAŞÖĞRETMEN** - Nerden tanıyorsunuz siz beni ?

**HERBERT** - Okuldan, Sayın Başöğretmen.

**BAŞÖĞRETMEN** - İmsiniz siz ?

**HERBERT** - Şu geçen süre içinde beni tanıyabiliyorduk. Ama, siz insanları tanımak istemeyişiniz, bilirsiniz. Hübüniz'den sözlersiniz dir de...

**BAŞÖĞRETMEN** - Tanrı adına söyleyin, kimsiniz siz ?

**HERBERT** - Öğrenciniz.

(Ona doğru yürür.)

Beni tanıyabilmeyiz için, gözlerinizdeki baki gözleyişin.

(Bağı çarpıp alır.)

**BAŞÖĞRETMEN** - Herbert ...?

**HERBERT** - Kurşuna dizileceğinizden hiç ushunuz olmasın.

**BAŞÖĞRETMEN** - Herbert... sen ailem ?

**HERBERT** - Bize hiçbir zaman göstermediğiniz bir geyi gösterocayın size. Gerçeği, boşluğa, hiçliğe...

**BAŞÖĞRETMEN** - Anlamıyorum.

**HERBERT** - Bu yüzden burdasınız ya.

**BAŞÖĞRETMEN** - Ne yüzden ?

**HERBERT** - Tam anlamıyla kurşuna dizileceksiniz. Yalnız sizi değil, sözlerinizi, düşüncenizi, ruh diye gösterdikleriniz, kurşununuz düşleri, ülkülerinizi, yutturmacadan başka bir şey olmayan dünya görüşünüzü de kurşuna dizeceğiz...

(Geriye döner.)

Doldur ve kap!

(Yeniden Başöğretmene döner.)

Bize hübenizi diye övüttükleriniz gerçek olsa yeti, en iyi öğrenciniz ben, böyle karşınıza dikilip sizi, övüttükten bir zincire vurulmuş bir hayvan gibi kurşuna diziletebilir miydin ?

**BAŞÖĞRETMEN** - Dört bir umla boyunca övüttüklerimin ne oranda gerçeğe uyduğunu kendim de biliyebilirim ; söylediklerimin çoğuna kendim de inanmış alabilirim.

**HERBERT** - Eok bu doğru işte.

**BAŞÖĞRETMEN** - Ben alınyazısına inanıyorum, bu bir rastlantı değil, beni senin öldürülen ailemde bir rastlantı değil, Herbert...

**HERBERT** - Yoo, rastlantı değil.

**BAŞÖĞRETMEN** - Alınyazısından çok sözledim ; ama ilk olarak şimdi inanıyorum !

**HERBERT** - Alınyazısı da değil bu.

**BAŞÖĞRETMEN** - Ya ne ?

**HERBERT** - Bu işi yapmayı kendim istedim ben.

**BAŞÖĞRETMEN** - Sen ?

**HERBERT** - Evet, ben.

**BAŞÖĞRETMEN** - Neden ?

HERBERT

- Hecen... Öğretmenler odasına geldiğimiz sabahı anılır, an (hatırlayın) hele bir, derste öğrettiğiniz düşünce özgürlüğü söz konusuydu ; okuttuğunuz kitabı getirip şu, şu, şu, kişilerden hoşlanmıyoruz dedistik. Gözdeyi de vermiştik. Bize hak tanımak isteyen yaprakları gözlerinizin önünde kitaptan çekip hoşlanmıştık. Ya siz ne yapmıştınız ?

BAŞÖĞRETMEN

- Kendimi savunmamızdan.

HERBERT

- Ne yapmıştınız ?

BAŞÖĞRETMEN

- Bir de ailem vardı ortada.

HERBERT

- Sizin aile dediğinize biz düpedüz komünalılık deriz. Siz yürükliliği ancak okunların girilerinde tonadınız ; bir zamanlar hen de bu sağmasapın işlere kendini kaptırmıştım, İntelil, budala arkadaşlarımızın bile incedik-ları, yutturmaca dedikleri varlığın ne olduğunu anlatmak istemiştin onlara. Oysa çabam boşunaymış... Sonunda, işin köflüğü de kırıklığına uğratmıştı bizi ! O budala dediğimiz arkadaşlarımızın hakları vardı ; bize Öğrettilerler yutturmacadan başka bir şey değil.

BAŞÖĞRETMEN

- Bunun için ni bu anda dikilip duruyorsun ?

HERBERT

- Şu anda görüp işin neye tez şey, ayakta dikilip durduğum, ilkesi de az sonra yere yuvarlanacağını...

BAŞÖĞRETMEN

- Ne ?

HERBERT

- Adan öldürmekle suçladığımız ben, Tanrı'ya daha yakını. Onu zor kullanarak gün ışığına çıkaracağım ; ruhtan söz olup yalan söyleyen Başöğretmenlerden daha yakını ben Tanrı'ya... Diyocelleximin hepisi bu .

BAŞÖĞRETMEN

- Hepsi bu ...

HERBERT

- Her öldürecekim, eğer Tanrı varsa gizlendiği karanlıktan çıkıp beni altodineye çek adam öldürecekim. Varsın yüzyıllar boyunca duran ilenci üzerimize yapsın. Gerçek varlığın ışığı çıkmasına çalışın Yalnız biziz... Eğer dünya başımıza yıkılmıyorsa, altodilmez denilen ruhum görmeğe varolma-yışındadır.

(Geriye döner.)

Nişan..... al...!

( Uzaklaşır.)

BAŞÖĞRETMEN

HERBERT

- Hepsi bu. Herbert en iyi müzencisi...

- (Uzaktan ) Dikkat ! Ateş !

(Göcsizlik )

BAŞÖĞRETMEN

- İşte ateş ettiler.

HERBERT

- (Uzaktan ) Geriye dön : Harş !

BAŞÖĞRETMEN

- Artık ne desem duyamazlar...

(Değişikliğe uğramadan ayakta durur.)

BENJAMIN

- Sanırım, görüyor buldu. Bizimle gelmesini diliyordum kendisinden.

BAŞÖĞRETMEN

- Söyler misiniz, nerede bulunuyoruz biz ?

BENJAMIN

- Gel bizimle. Üsk bir manastır, top ateşle yakılmış bir manastır ; orda etmek dışireceğiz hep birlikte...

BAŞÖĞRETMEN

- Kim ?

MARIA

-- Sık sık "çaytan onlar" derdin, bir kez olsun onlarla yüz yüze gelmek ister-  
din.

(Işıklar Katarlar.)

SON TAIAD :

Aydınlanan ön kısımda sağ kalanlar görünür : Subay giysisiyle Édouard, bir  
gelenek taşıyan Thomas, siyah teli içinde Jenny ve - küçük kız, büyüğü  
oğlan - iki çocuğu .

JENNY

- Nankur burda yatıyorlar ?...

EDUARD

- Doğum olmadı onlar.

JENNY

- Birlikte olduğumuz son akşam ağzını bıçak açmıyordu. Bilsem neden. Ağzını  
bıçak açmıyordu...

EDUARD

- Duşumuyun artık bunları, sevgili Jenny !

JENNY

- Bizim evimizin de yıkıldığını iyi ki görmedim ! O güzelim, o koskoca evimi-  
zin ; her geçen bir kez durup bakar, "Kentinizle an güzel evi" derdi. Varı  
yoğun bütün tutkunu oydu.

EDUARD

- Biz, onu yeniden yapacağız Jenny.

JENNY

- Dekisi gibi mi ?

EDUARD

- Tışkısını... (Çeleng taşıyan Thomas'a) Niye başını sallıyorsun.

THOMAS

- Yazık oldu obo. Yüzbaşıınız sağ olsaydı, yakında heriçe kavuşacağımıza göre,  
bir yenisini yapardı. Lazık oldu ona.

EDUARD

- Var buna çolunğı...

THOMAS

- Dediklerine göre, tutaklar da burda gıdılıydı. Ney halından yirmibir ki-  
şi... Skylontiya bahillirsa, kurşuna izillirlerden şarkı söylüyorlarmış...

JENNY

- Şarkı an ?

THOMAS

- No diyorlar, biliyor musunuz ? Bir elile soni işiçeseler, bir haksızlık ya-  
pıçısını görüp duyular, "Yine başlayacaklar şarkılarına!..." diyorlar  
hep, "Yine başlayacaklar şarkılarına!..."

(Tutakların şarkısı duyulur.)

Yirmibir kişiymiş onlar...

(Tutak kabartan yaşıyanların arkasında ölümlerin sofrası görünür. Yirmibir  
tutak. ellerinde okmotleri bir sırada otururlar, ağızları kapalıdır. Tutak-  
lardan başka, onları doyuran Papoz, savaşta ölen havacılar, Maria, Başöğret-  
men... Ve tutakların önünde nicedir diz çöküp kalan eliyle yüzünü kapamış  
olam Karl. Ama, yaşıyanlar erkalarında belircileri görmezler.)

EDUARD

- Arıadaşlar! Biliyor musunuz, savaş bitti. Boşuna öldünüz siz. Savaş sona  
erdi, biz kazandık...

YÜZBAŞI

- Jenny bu, karım. Çocuklar da yanında. Karalar giymiş Jenny.

- OĞLAN - Neden ağlıyorsun anneciğim ?
- JENNY - Babam burda yatarım. Babam burda !
- OĞLAN - Omu görmüyorsun.
- JENNY - Artık onu ilhase göremiyorduk...
- (Jenny, için için ağlar : Yüzbaşı arkasına bakar. )
- YÜZBAŞI - Bir tek söz Jenny, gitmeden bir tek söz...
- JENNY - Ah Tanrım, ah Tanrım !
- YÜZBAŞI - Başka türlü yapamalıydık Jenny, bunu yapabiliydik.
- JENNY - Çiçeklerin nerede yattım, çiçeklerin nerede ?
- OĞLAN - İyiye islenmişler anneciğim...
- YÜZBAŞI - Evimizi, Jenny, sakın yeniden yapas !
- JENNY - Ne güzel çiçekler...
- YÜZBAŞI - Duyuyor musun beni, Jenny ?
- JENNY - Haydi, koy onları oraya...
- OĞLAN - Heriye, anne ?
- YÜZBAŞI - Evimizi, Jenny, sakın yeniden yapas ! Mutlu değildik o evde, gerçekten değildik. Jenny ! Oysa mutlu olabiliydik...
- (Çocuğun çiçekleri yerine konmaktadır. )
- JENNY - Babam senin bu güzel çiçeklerini görseydi, keşkebilir nasıl sevinirdi ! Senin ne cici bir çocuk olduğumu görebilirdi...
- OĞLAN - Sen vermiştin ya çiçekleri bana, anne.
- JENNY - Sen de onun gibi bir adam olacısın...
- YÜZBAŞI - Jenny !
- JENNY - Mondisi gibi yetiştiirmek istardi seni...
- YÜZBAŞI - Duyuyor musun beni, Jenny ?
- JENNY - Yüce bir benlik, saygıdeğer bir kişilik uğruna sarımsı harcadı babam...
- YÜZBAŞI - Yanılarsın Jenny, yanılarsın !
- JENNY - Oton oylu olan sen, babamın yolunda yürüyeceksin !
- YÜZBAŞI - Jenny...
- OĞLAN - Yine mi ağlıyorsun, anne ?
- (Jenny, yüzünü gizliyerek astasını döner. )
- YÜZBAŞI - Beni duyuyor o, Saygıdeğer Pedem. Söyle onlara! Koyun kırtırsın oğlum, benim yolunda gitmesin. Söyle onlara : Başkalarından üstün olmak istiyene ermiş olamaz ; başkalarından iyi, başkalarından üstün olmadıkça varlıklı olmaman değeri yoktur.
- PAPAZ - Onlar duymaz ki .
- YÜZBAŞI - Bakar onlara!
- PAPAZ - Ancak öldükleri zaman duyabilecekler.
- (Eduard, çelengi giymiş kolye koyar. )
- TELSİZCI - Menden gönül rahatlığıyla gidilebilir için, gelenek koyuyorlar şimdi de! Yazılı kurdulesi de var, Yüce Tanrı dinunun diyo.
- EDUARD - Arkadaşlar, yakınmalarınızı dile getirmenin zamanı geldi. Herşeyin göl alınmalıdır, alınacaktır da. Haktan varmış : Şeytanla barış olunuz...

Sabam, kardeşleri daha yitirmiştim o zamanlar Şeytan onlar ; hakkın var-  
mış!

TELSİZCİ

- Eduard...

EDUARD

- Arkadaşlar !...

TELSİZCİ

- Anliyaca mazi duyuyor.

EDUARD

- Ilendo her ne yaparsak sizin adınıza yapacağız ! En büyük yargıcın kılıcı  
sizin ellerinizde ! Yalnızlığınızı dile getirmenin saati şimdi ; tek ya-  
kımız bile boş gitmiycek.

(Eduard, çekimcin ustuna bir abay kılacı koyar. )

TELSİZCİ

- Tekindiyamız yok: bizim, Eduard, doğru değil bu. Biz, birlikte yürütebile-  
ceğimiz yasa arıyoruz. Hepsî bu. Yaşadığımız surece bulduk mu onu ?

EDUARD

- Bu inançla ayrılıyoruz yattığınız bu yerden arkadaşlar, gönlümüz sizinle  
birlikte ; boş yere öldük !

YÜZBAŞI

- Boş yere öldük

EDUARD

- Andınız var !

YÜZBAŞI

- Boş yere öldük...

(Eduard, çukaktan geri geri uzaklanır, ferahladığı bellidir ; şarkısını  
yeniden söyler.)

TELSİZCİ

- Saygıdeğer Peder... Onlar, ölümünüzden diledikleri gibi yararlanıyorlar.  
Sâhen söyledikleriniz sözlerden, kendi deyimlerince vasiyet düzenliyorlar.  
Bizi kendilerinden toy sayıyorlar.

(Eduard, Jenny'ye kolunu verir ; sesinin tonu değişmiştir )

EDUARD

- Gidelim mi ?

JENNY

- Ha, evet...

EDUARD

- Akşam olmanın.

JENNY

- Herşeyi estisi gibi yeniden yapacağız... Tek avuntum bu..

EDUARD

- Tıpkısını.

THOMAS

- Yalık...

EDUARD

- Gidelim. "İraz bî" şeyler yırtalım. Daha zamanımız var.

(Uzaklaşırlar, geride yalnız çiçekler kalır.)

YÜZBAŞI

- Boş yere öldük .

PAPAZ

- Üzüle Yüzbaşı. Çok abartmışsınız. Herşey boş, ölüm, yaşam güteki yıl-  
dızlar, hepsi hepsi boş. Hem, neden başka türlü olsunlar ?

BENJAMIN

- Ya sevgi ?

PAPAZ

- Sevgi güzeldir.

BENJAMIN

- Söyle misin Saygıdeğer Peder, sevgi de mi boş ?

PAPAZ

- Sevgi güzeldir Benjamin... Herşeyden önce sevgi...Yalnız sevgidir kendi boşlu-  
ğunu bilen, yalnız sevgidir umduğunu yitirmeyen.

(Testiyi ön yakınında ine uzatır, tuzakların şarkısı yükselir.)

(Işıklar kararır - Perde )